

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΑΣΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

Επιμέλεια: Χρήστος Μπουρσανίδης (Υπεύθυνος Σπουδών & Έρευνας)

ΚΑ' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΑΘΗΝΑ 2010

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Συντονιστής: Θεμιστοκλής Παναγιωτόπουλος, Δ/ντής ΕΣΔΔ

Υπεύθυνος Σπουδών & Έρευνας: Χρήστος Μπουρσανίδης

ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΕΠΙΣΗΣ:

Αναστασία Παπαστυλιανού (Υπεύθυνη Σπουδών & Έρευνας Προγράμματος Πληροφορικής)

Δρ.Μαρίνα Παππά (Υπεύθυνη Σπουδών & Έρευνας Προγράμματος Ξένων Γλωσσών)

Προετοιμασία & Τελική Επιμέλεια Σύνταξης:

Καλογεράκη Ελένη – Μαρία (Βοηθητικό Διδακτικό Προσωπικό)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

Επιμέλεια:

Χρήστος Μπουρσανίδης (Υπεύθυνος Σπουδών & Έρευνας)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
I. Σύντομη παρουσίαση του Τμήματος	9
II. Σκοπός του Προγράμματος Σπουδών	9
III. Ειδικοί στόχοι του Προγράμματος Σπουδών	10
IV. Δομή και διάρθρωση του Προγράμματος Σπουδών	12
V. Τεχνολογίες Υποστήριξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	14
VI. Ανάπτυξη Γλωσσικών και Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων	15
VII. Μεθοδολογική προσέγγιση εκπαιδευτικής διαδικασίας	15
VIII. Αξιολόγηση Σπουδαστών	16
ΠΙΝΑΚΑΣ Α΄ ΚΥΚΛΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	18
ΠΙΝΑΚΑΣ Β΄ ΚΥΚΛΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	19
Α΄ Κύκλος Μαθημάτων Εξειδίκευσης	21
ΚΔΥΥ-Θ01: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	23
ΚΔΥΥ-M01: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ: ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ & ΘΕΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	23
ΚΔΥΥ-M02: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ	25
ΚΔΥΥ-M03: ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	28
ΚΔΥΥ-Θ02: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	33
ΚΔΥΥ-M04: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	33
ΚΔΥΥ-M05: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ - ΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	36
ΚΔΥΥ-M06: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	40
ΚΔΥΥ-Θ03: ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	43
ΚΔΥΥ-M07: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	43
ΚΔΥΥ-M08: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	45
ΚΔΥΥ-M09: ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ & ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	47
ΚΔΥΥ-M10: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ	49
ΚΔΥΥ-Θ04: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	53
ΚΔΥΥ-E01: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΤΟΠΩΝ	53
ΚΔΥΥ-E02: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	57
ΚΔΥΥ-Θ05: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	59
ΚΔΥΥ-ΞΓ01: ΑΓΓΛΙΚΑ	

ΚΔΥΥ-ΞΓ02: ΓΑΛΛΙΚΑ Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ Η ΙΤΑΛΙΚΑ Η ΙΣΠΑΝΙΚΑ	
Β' Κύκλος Μαθημάτων Εξειδίκευσης	67
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	73
ΚΔΥΥ-E03: ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΓΕΙΑΣ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ – ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ – ΣΤΡΟΓΓΥΛΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ)	73
ΚΔΥΥ-E04: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	74
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΓΕΙΑΣ	77
ΚΔΥΥ-E05: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	77
ΚΔΥΥ-E06: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ & ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ	79
ΚΔΥΥ-Θ04: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	81
ΚΔΥΥ-E07: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	81
ΚΔΥΥ-E08: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΟΥ & ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ MS PROJECT	83
ΚΔΥΥ-Θ05: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	87

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης απευθύνεται στους σπουδαστές οι οποίοι επιλέγουν να στελεχώσουν τις Υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης με αντικείμενο την Υγεία και την Κοινωνική Αλληλεγγύη καθώς την Απασχόληση και την Κοινωνική Προστασία. Μία κριτικά αναστοχαστική και συστηματική προσέγγιση των ιδιαιτεροτήτων των πεδίων δράσης και των αναγκών εκπαίδευσης και κατά συνέπεια των γνωστικών αντικειμένων και της διδακτέας ύλης οδήγησε στην λειτουργική διαφοροποίηση του Τμήματος σε δύο διακριτές κατευθύνσεις:

- της **Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας** το οποίο εκπαιδεύει σπουδαστές που στελεχώνουν τις Διευθύνσεις του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τα ΔΥΠΕ, τις Νοσοκομειακές Μονάδες, τα Ασφαλιστικά Ταμεία (Κλάδος Υγείας) και τους λοιπούς συναφείς εποπτευόμενους Φορείς
- της **Διοίκησης Οργανισμών Κοινωνικής Πολιτικής**, το οποίο εκπαιδεύει σπουδαστές που στελεχώνουν τις Διευθύνσεις του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, τις Διαχειριστικές Αρχές Απασχόλησης (Equal), τις μονάδες του ΟΑΕΔ, τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, και τους συναφείς εποπτευόμενους Φορείς.

Το παρόν Πρόγραμμα που ακολουθεί περιγράφει τη δομή και το περιεχόμενο των σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας.

II. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η κατευθυντήρια ιδέα σχεδιασμού και δόμησης του Προγράμματος Σπουδών στηρίζεται στην παραδοχή, ότι ένα από τα βασικά νομιμοποιητικά στοιχεία λειτουργίας της ΕΣΔΔ αποτελεί η δημιουργία διοικητικών στελεχών ταχείας εξέλιξης στην ελληνική Δημόσια Διοίκηση και ως εκ τούτου είναι άμεσα συνδεδεμένο τόσο με τις ανάγκες της υφιστάμενης κατάστασης όσο και με τις αναδυόμενες ανάγκες και απαιτήσεις εκσυγχρονισμού, δομικής ανασυγκρότησης και ποιοτικής αναβάθμισης δομών και λειτουργικών διαδικασιών των Δημόσιων Υπηρεσιών, που προκαλούνται από το συνεχώς μεταβαλλόμενο διοικητικό περιβάλλον. Είναι πρόδηλο λοιπόν, ότι οι απαιτήσεις και προκλήσεις αυτές προϋποθέτουν από τα σύγχρονα διοικητικά στελέχη ένα πολύ υψηλό επίπεδο γνώσεων και διοικητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών είναι προσανατολισμένο και αποσκοπεί στην παροχή, μεταφορά και την απόκτηση αυτών των γνώσεων, και στην ανάπτυξη των ενδεδειγμένων δεξιοτήτων.

Η βαθύτερη φιλοσοφία που διαπνέει και διαπερνά το Πρόγραμμα Σπουδών, στοχεύει στη διαμόρφωση ενός άρτια εκπαιδευμένου σώματος στελεχών της Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας, οι οποίοι θα είναι εφοδιασμένοι με όλα τα στοιχεία και χαρακτηριστικά, ως λειτουργικά προαπαιτούμενα, και θα τους καθιστά ικανούς να

συμβάλουν στην βελτίωση της διοικητικής-λειτουργικής ικανότητας των κοινωνικοκρατικών θεσμών και οργανισμών της Δημόσιας Διοίκησης και στην αναβάθμιση της δημόσιας εικόνας αυτής.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα φιλοδοξεί να διαμορφώσει ένα σύγχρονο προφίλ απόφοιτου, αυτού του **Δημόσιου Μάνατζερ Υγείας**.

Το πρόγραμμα της Ειδικής Φάσης Σπουδών της ΚΑ' Εκπαιδευτικής Σειράς τροποποιήθηκε ελάχιστα σε σχέση με το πρόγραμμα της προηγούμενης εκπαιδευτικής σειράς. Οι αλλαγές που προέκυψαν προσανατολίζονται και συντείνουν στο να καταστήσουν το Πρόγραμμα (α) **πιο λογικά συνεκτικό**, π.χ. μεταφορά του μαθήματος «Σχεδιασμός Πολιτικής Υγείας & Διεθνείς Οργανισμοί» (ΚΔΥΥ-Μ06) στη δεύτερη θεματική Ενότητα και (β) **εμπλουτισμένο με νέα στοιχεία και προσεγγίσεις**, ειδικότερα στο μάθημα «Το Δημόσιο Δίκαιο της Υγείας» (ΚΔΥΥ-Μ03) και στο «Σχεδιασμός Πολιτικής Υγείας & Διεθνείς Οργανισμοί» (ΚΔΥΥ-Μ06)

Στην διαδικασία κατάρτισης Εκπαιδευτικού Προγράμματος ελήφθησαν υπόψη (α) στοιχεία και ευρήματα από σχετική έρευνα μέσω διαδικτύου των εξελίξεων και τάσεων συναφών Προγραμμάτων στην Ελλάδα και κυρίως στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (β) οι παρατηρήσεις και επισημάνσεις που έγιναν ενόψει της αξιολόγησης Μαθημάτων και Διδασκόντων, ή οποία έχει ήδη υποβληθεί στη Δ/νση της ΕΣΔΔ και (γ) μία κριτικά αναστοχαστική αξιοποίηση των απόψεων και επισημάνσεων, που προέκυψαν από τις μεθοδολογικά δομημένες συζητήσεις με συναφείς με τα γνωστικά αντικείμενα του Προγράμματος Επιστήμονες-Μέλη ΔΕΠ και Εμπειρογνώμονες καθώς και των αποφοίτων της ΕΣΔΔ.

Βέβαια ως **βασικός άξονας προσανατολισμού** υπήρξε η ικανοποίηση και ανταπόκριση τόσο των θεσμικών και λειτουργικών προαπαιτούμενων όσο πολύ περισσότερο των επιμέρους στοχεύσεων που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διοικητικής Μεταρρύθμισης (ΕΣΠΑ).

Ο σχεδιασμός του προγράμματος «**Ανάπτυξη Γλωσσικών & Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων**» της Ειδικής Φάσης Σπουδών και των επιμέρους μαθημάτων και εργαστηρίων του προγράμματος «**Τεχνολογίες Υποστήριξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**» έγινε σε συνεργασία μεταξύ του Υπευθύνου του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης, *Χ. Μπουρσανίδη*, της Υπεύθυνης του Προγράμματος Ξένων Γλωσσών, *Μ. Παππά* και της Υπεύθυνης του Προγράμματος Πληροφορικής, *Αν. Παπαστυλιανού*, αντίστοιχα.

ΙΙΙ. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η βασική επιδίωξη διαμόρφωσης ενός σύγχρονου προφίλ αποφοίτου, αυτού του Δημόσιου Μάνατζερ Υγείας προσδιόρισε την λογική του προγράμματος σπουδών της ειδικής φάσης σπουδών, η οποία συνίσταται (α) στη διασφάλιση μίας ισορροπημένης σχέσης θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης και (β) στην επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων που συνδέονται άρρηκτα με τις τρεις δυναμικά αλληλεξαρτώμενες διαστάσεις και επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

1. Σε επίπεδο απόκτησης γνώσεων

Πρωταρχική επιδίωξη του προγράμματος σπουδών αποτελεί η στήριξη και προαγωγή των εκπαιδευτικών διαδικασιών που συντείνουν στην μεταφορά και την απόκτηση ενός συστήματος γνώσεων, τεχνικών και μεθόδων, μέσω των οποίων καθίσταται δυνατή τόσο η **κατανόηση (γνώση)** όσο και η **δυνατότητα διαπλαστικής παρέμβασης (εφαρμογή τεχνικών-μεθόδων-εργαλείων)** στο χώρο της Κοινωνικής Διοίκησης και ειδικότερα του Συστήματος Υγείας. Το πρόγραμμα της Ειδικής Φάσης Σπουδών σχεδιάστηκε λοιπόν έτσι ώστε να δώσει την δυνατότητα στα μελλοντικά στελέχη της Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας να αποκτήσουν όλες εκείνες τις **ειδικές γνώσεις, μεθοδολογίες και εργαλεία**, οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες στην εργασία τους. Με βάση αυτή τη λογική θα αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας, ανάλυσης, επεξεργασίας, και μελέτης θέματα:

- Βασικών Κοινωνικοπολιτικών Αρχών και Αρχών Δικαίου Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας
- Θεσμικού-κανονιστικού πλαισίου και της Οργάνωσης Συστήματος Υγείας Συγκριτικής ανάλυσης Συστημάτων Υγείας για μια θεωρητικά θεμελιωμένη και εμπειρικά τεκμηριωμένη αξιολόγηση και βελτίωση δομών και λειτουργιών του ελληνικού συστήματος υγείας
- Εφαρμογής μεθοδολογιών, τεχνικών και εργαλείων σχεδιασμού και αξιολόγησης- μέτρησης απόδοσης υπηρεσιών υγείας
- Οργάνωσης-Διοίκησης και χρηματοοικονομικής διαχείρισης Νοσοκομείων
- Συστημάτων διαχείρισης προμηθειών και Βιοϊατρικής τεχνολογίας στις Μονάδες Υγείας
- Οικονομικής ανάλυσης και αποτίμησης υπηρεσιών υγείας
- Ανάπτυξης και εφαρμογής εργαλείων διοίκησης ποιότητας στον τομέα υγείας.
- Εφαρμογής νέων τεχνολογιών στις υπηρεσίες υγείας

2. Σε επίπεδο ανάπτυξης δεξιοτήτων

Η απόκτηση ειδικών γνώσεων στους προαναφερόμενους τομείς δεν είναι από μόνη της επαρκής για να ενταχθεί το μελλοντικό στέλεχος της Κοινωνικής Διοίκησης κατευθείαν στην εργασία του και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες ενός σύγχρονου διοικητικού στελέχους. Κρίθηκε λοιπόν, δεύτερον, σκόπιμο και απαραίτητο, η συμπλήρωση των θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη κατάλληλων και χρήσιμων διοικητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων που χαρακτηρίζουν ένα διακεκριμένο σύγχρονο στέλεχος της διοίκησης του μέλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα αποσκοπεί:

- Στην **καλλιέργεια κριτικής, αναλυτικής και συνθετικής σκέψης**, και στην σφαιρική προσέγγιση θεμάτων που οδηγούν στην ανάπτυξη της **ικανότητας επίλυσης προβλημάτων** αυξημένης πολυπλοκότητας που κατά κανόνα χαρακτηρίζουν τους κοινωνικοκρατικά δομημένους θεσμούς και τις Υπηρεσίες Υγείας.
- Στην **καλλιέργεια χρήσης σύγχρονων εργαλείων και ανάπτυξη αντίστοιχων δεξιοτήτων** μέσα από την εξάσκηση των σπουδαστών τόσο κατά την διάρκεια

των μαθημάτων όσο πολύ περισσότερο στο πλαίσιο συναφών Εργαστηρίων (Στρατηγικού Μάνατζμεντ Υπηρεσιών Υγείας, Διοίκησης Ολικής Ποιότητας, Κατάρτισης Επιχειρησιακών Σχεδίων Νοσοκομείων, Αξιολόγησης Κοινοτικών Προγραμμάτων, Διαχείρισης συστημάτων προμηθειών, μελέτης περιπτώσεων κοινωνικοοικονομικής αποτίμησης π.χ. βιοϊατρικής τεχνολογίας, φαρμάκου ..)

- Στην **καλλιέργεια επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων** μέσα από την εξάσκηση των σπουδαστών κατά τη διάρκεια των επιμέρους μαθημάτων, εργαστηρίων και παρουσίασης-υποστήριξης των εργασιών.
- Στην **απόκτηση τεχνικών δεξιοτήτων**, μέσα από την εκμάθηση τεχνικών παρουσιάσεων με τη χρήση Η/Υ, την ανάπτυξη ιστοσελίδων, τη χρήση ειδικού λογισμικού και πολυμέσων (multimedia).

3. Σε επίπεδο διάπλασης συμπεριφορών και διαμόρφωσης στάσεων

Τρίτο στοιχείο τέλος, το οποίο συμβάλλει στην παραγωγή άρτιων και ολοκληρωμένων υψηλόβαθμων διοικητικών στελεχών συνιστά εισέτι η σταθερή προσήλωση και ο προσανατολισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην **διάπλαση προτύπων συμπεριφοράς** και στην **διαμόρφωση κοινών στάσεων και αντιλήψεων** τέτοιων που να συνάδουν και να ανταποκρίνονται στο ολοκληρωμένο προφίλ ενός σύγχρονου διοικητικού στελέχους ταχείας εξέλιξης. Με αυτήν την έννοια το κεντρικό μέλημα όλων των συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας στοχεύει και οφείλει να επικεντρωθεί:

- Στην καλλιέργεια **συνεργατικής συμπεριφοράς**, μέσα από την «από κοινού» ανάληψη γραπτών εργασιών και παρουσίασή τους.
- Στην **εργήγορη, ευελιξία και διορατικότητα**, μέσα από ορθό χρονοπρογραμματισμό και τη σωστή διαχείριση του χρόνου κατά την ανάληψη, συγγραφή και παρουσίαση εργασιών, κατά τη διεξαγωγή των ασκήσεων προσομοίωσης αλλά και κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Στην **αντίληψη των διαφορετικών πλαισίων και των γρήγορων αλλαγών** που προκαλούνται από το συνεχώς μεταβαλλόμενο διοικητικό περιβάλλον, στα οποία καλούνται να δραστηριοποιηθούν οι σπουδαστές στη μελλοντική τους εργασία.
- Στην καλλιέργεια «**ήθους εργασίας**» και της «**ηθικής της ευθύνης**» (Max Weber) όσο και μίας **θετικής στάσης και αντίληψης** στην άσκηση καθηκόντων, στην δημιουργικότητα, και την ανάληψη πρωτοβουλιών.

IV. ΔΟΜΗ & ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το πρόγραμμα της Ειδικής Φάσης Σπουδών πραγματοποιείται μετά το πέρας της Κοινής Φάσης Σπουδών, στην οποία συμμετέχουν οι σπουδαστές σε ένα ενιαίο πρόγραμμα βασικής κατάρτισης, διάρκειας 4 μηνών. Το πρόγραμμα της Ειδικής Φάσης Σπουδών περιλαμβάνει:

- **Μαθήματα Α΄ Κύκλου Εξειδίκευσης**, διάρκειας 4 μηνών,
- **Πρακτική Εκπαίδευση**, διάρκειας 4 μηνών
- **Σεμινάρια-Εργαστήρια Β΄ Κύκλου Εξειδίκευσης**, διάρκειας 3 μηνών

- **Περίοδο Εκπόνησης & Αξιολόγησης Τελικών Εργασιών**, διάρκειας 2 μηνών.

Α΄ Κύκλος Μαθημάτων Εξειδίκευσης

Ο Α΄ Κύκλος Μαθημάτων διαρθρώνεται στη βάση **πέντε εκπαιδευτικών ενότητων**. Κάθε εκπαιδευτική ενότητα καλύπτει ένα ευρύτερο γνωστικό πεδίο και περιλαμβάνει τα εξής μαθήματα και εργαστήρια:

- **Οργάνωση και Διαχείριση Υπηρεσιών Υγείας:** *Η Θεματική Ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής: (1) «Κοινωνική Ευρώπη: Θεμελιώδεις αρχές και θεσμοί κοινωνικής πολιτικής», (2) «Οργάνωση Συστημάτων Υγείας και Συγκριτική Πολιτική υγείας», (3) «Δημόσιο Δίκαιο της Υγείας»*
- **Οικονομικά της Υγείας και Πολιτικές Υγείας:** *Η Θεματική Ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής: (1) «Οικονομικά της Υγείας» (2) «Ανάλυση αγοράς Φαρμάκου και Βιοϊατρικής Τεχνολογίας: Τεχνικές και πολιτικές διαχείρισης» και (3) «Σχεδιασμός Πολιτικής Υγείας & Διεθνείς Οργανισμοί»,*
- **Οργάνωση – Διοίκηση και Οικονομικά Νοσοκομείων:** *Η Θεματική Ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής: (1) «Οργάνωση και Διοίκηση Νοσοκομείων», (2) «Χρηματοοικονομικό μανάτζμεντ Νοσοκομείων- Διαδικασία Προϋπολογισμού και διαχείριση προμηθειών», (3) «Λογιστικό σύστημα και κοστολόγηση Νοσοκομείων, (4) «Διοίκηση Ποιότητας στον Τομέα Υγείας»*
- **Τεχνολογίες Υποστήριξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης:** *Η Θεματική Ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής: (1) «Αξιολόγηση - πιστοποίηση δημόσιων διαδικτυακών τόπων», (2) «Στατιστική στη λήψη αποφάσεων»*

Πρακτική Εκπαίδευση

Η περίοδος της πρακτικής εκπαίδευσης παρεμβάλλεται μεταξύ του Α΄ και Β΄ Κύκλου Ειδικής Φάσης και πραγματοποιείται σε θέσεις τοποθέτησης στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τις Υ.ΠΕ (ΔΥΠΕ-ΠΕΣΥΠ), τις Νοσοκομειακές Μονάδες, τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης-Κλάδους Υγείας (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΠΑΔ) και σε άλλους εποπτευόμενους ή/και συναφείς κοινωνικοκρατικούς φορείς και οργανισμούς της Δημόσιας Διοίκησης.

Κατά τη διάρκεια της Πρακτικής εκπαίδευσης οι Σπουδαστές καταρτίζονται και εκπονούν την Εργασία Πρακτικής και την Έκθεση Πρακτικής.

Σεμινάρια και εργαστήρια - Β΄ Κύκλος Μαθημάτων Εξειδίκευσης

Ο Β΄ Κύκλος της Ειδικής Φάσης περιλαμβάνει Σεμινάρια και Εργαστήρια τα οποία βρίσκονται σε λογική συνάφεια με τον κύκλο μαθημάτων του Α΄ Κύκλου.

Εκπόνηση και Παρουσίαση Σεμιναρίων

Κατά τη διάρκεια του κύκλου σεμιναρίων οι Σπουδαστές ασχολούνται με την επεξεργασία-εκπόνηση και κυρίως την παρουσίαση ομαδικών εργασιών (projects). Αυτές οι ομάδες εργασίας αποτελούνται από δύο έως πέντε άτομα και πραγματοποιούν με τους επιβλέποντες τον προβλεπόμενο από το πρόγραμμα σπουδών αριθμό τριών συναντήσεων καθοδήγησης και ελέγχου προόδου των εργασιών στην ολομέλεια των σπουδαστών. Η επιλογή των θεμάτων γίνεται στη βάση **δύο σεμιναριακών ενότητων**:

- Οργάνωση υπηρεσιών υγείας

- Μάνατζμεντ Νοσοκομείων

Επιπροσθέτως, την περίοδο αυτή, οι σπουδαστές παρουσιάζουν και υποστηρίζουν στην ολομέλεια του τμήματος τις προβλεπόμενες από το Κανονισμό Σπουδών **Εκθέσεις και Εργασίες Πρακτικής** και αξιολογούνται από την αντίστοιχη Διμελή Επιτροπή Πρακτικής Εκπαίδευσης.

Εργαστήρια

Τα εργαστήρια διαρθρώνονται στη βάση τριών εκπαιδευτικών ενότητων:

- **Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας**
Η ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής Εργαστήρια: (1) *Επίκαιρα θέματα δημοσίου μάνατζμεντ υγείας και (2) Συστήματα διοίκησης και διαχείρισης συγχρηματοδοτούμενων έργων*
- **Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Δημοσίου Μάνατζμεντ Υγείας**
Η ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής Εργαστήρια: (1) *Στρατηγικό μάνατζμεντ υπηρεσιών υγείας και (2) Τεχνικές διαπραγματεύσεων και επίλυσης συγκρούσεων*
- **Τεχνολογίες Υποστήριξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**
Η ενότητα αυτή, περιλαμβάνει τα εξής Εργαστήρια: (1) *Συστήματα Πληροφορικής Υπηρεσιών Υγείας, (2) Διοίκηση Έργου και εφαρμογές με χρήση Ms PROJECT*

Εκπόνηση Τελικών Εργασιών:

Στο πλαίσιο του κύκλου εκπόνησης των τελικών εργασιών κάθε σπουδαστής υποχρεούται να εκπονήσει, υπό την επίβλεψη και επιστημονική καθοδήγηση ενός μέλους του κύριου Διδακτικού Προσωπικού (**Επιβλέπων**), και καταθέσει σε διάστημα δύο μηνών μία τελική εργασία. Τα θέματα που επιλέγονται για την εκπόνηση τελικών εργασιών, είναι προϊόντα μίας γόνιμης συνεργασίας του Επιστημονικού Υπεύθυνου με το Κύριο Διδακτικό Προσωπικό. Μερικά εκ των θεμάτων μπορεί να αποτελούν προέκταση επιτυχημένων μικρών εργασιών του κύκλου σεμιναρίων.

Σε προσδιορισμένη από την Σχολή ημερομηνία, καλείται ο σπουδαστής να παρουσιάσει και υποστηρίξει την εργασία του ενώπιον μίας **Τριμελούς Επιτροπής**, που αποτελείται από τον Επιβλέποντα και δύο μέλη του κύριου Διδακτικού Προσωπικού, οι οποίοι προβαίνουν και στην αξιολόγηση-βαθμολόγηση αυτής.

V. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Οι σπουδαστές του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης - Κατεύθυνσης Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας παρακολουθούν το εξειδικευμένο πρόγραμμα Πληροφορικής (Θεματική Ενότητα «Τεχνολογίες Υποστήριξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»), προσαρμοσμένο στις ειδικότερες απαιτήσεις της Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας.

Σκοπός και στόχος των εργαστηρίων του προγράμματος αυτού είναι:

- Η παρουσίαση εφαρμογών Πληροφορικής στους χώρους Υγείας
- Η μεθοδολογική παρουσίαση στατιστικών τεχνικών λήψης αποφάσεων

- Η παρουσίαση τεχνικών καθώς και εφαρμογών ηλεκτρονικής διαχείρισης έργων
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων για την δημιουργία ιστοσελίδων στον Παγκόσμιο Ιστό
- Η ανάπτυξη ικανοτήτων αξιολόγησης ενός ιστοτόπου ή μιας ηλεκτρονικής πύλης του παγκόσμιου ιστού

Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει, συνολικά, τους εξής τίτλους μαθημάτων-εργαστηρίων:

1. Συστήματα πληροφορικής υπηρεσιών υγείας
2. Στατιστική στη Λήψη Αποφάσεων
3. Διοίκηση και Διαχείριση Έργου - χρήση MS PROJECT
4. Αξιολόγηση-πιστοποίηση δημοσίων διαδικτυακών τόπων

VI. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Οι σπουδαστές του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης- Προγράμματος Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας, τέλος, παρακολουθούν εξειδικευμένο πρόγραμμα Ανάπτυξης Γλωσσικών & Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων, προσαρμοσμένο στις ειδικότερες απαιτήσεις του μελλοντικού τους επαγγέλματος. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει αγγλικά και γαλλικά ή γερμανικά ή ιταλικά ή ισπανικά.

VII. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαφοροποιείται και ενσωματώνει μεθοδολογικά ποικίλες μορφές εκπαιδευτικής διαδικασίας, ειδικότερα:

Μαθήματα:

Κλασική μορφή διδασκαλίας, δομημένη διαλογική συζήτηση, πρακτικές ασκήσεις και παραδείγματα, παιχνίδι ρόλων, προσομοιώσεις (simulation), μελέτες περιπτώσεων και καλές πρακτικές, χρήση σύγχρονων μέσων και εργαλείων διδασκαλίας

Εργαστήρια:

Κεντρική φιλοσοφία και βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο των εργαστηρίων είναι η διεπιστημονική, διϋπηρεσιακή, πολυδιάστατη και πολυεπίπεδη προσέγγιση πρακτικών ζητημάτων (δομημένη ανάλυση, επεξεργασία και επίλυση προβλημάτων κατά ομάδες) και η άσκηση σε νέες μορφές μαθησιακής διαδικασίας π.χ. παιχνίδι ρόλων, προσομοιώσεις (simulation), στρογγυλές τράπεζες ... με απώτερο σκοπό την εξοικείωση με την καθημερινή πραγματικότητα του δημόσιου χώρου και του πρακτικού πεδίου Δημοσίου Μάνατζμεντ Υγείας. Επιπροσθέτως, η ταυτόχρονη παρουσία και καθοδήγηση των διδασκόντων, που κατά περίπτωση επιτρέπεται ή/και συνιστάται ως ενδεδειγμένη η συνδιδασκαλία, θα οδηγήσει τόσο στην εμπέδωση όσο και στον εμπλουτισμό γνώσεων και τεχνικών καθώς και στην σταθεροποίηση αλλά και στην περαιτέρω ανάπτυξη νέων διοικητικών δεξιοτήτων.

Διαλέξεις - Επιστημονικές Εκδηλώσεις - Επισκέψεις:

Κατά την διάρκεια του Β' Κύκλου Ειδικής Φάσης, τέλος, μία ημέρα της εβδομάδας δύνανται να οργανωθούν **διαλέξεις ή ημερίδες** πάνω σε ειδικά επίκαιρου ενδιαφέροντος θέματα με τη συμμετοχή ειδικών ομιλητών. Επίσης, δύνανται να οργανωθούν **εκδηλώσεις ή επισκέψεις**, με πρωτοβουλία της Σχολής, όσο και προτάσεων του Διδακτικού Προσωπικού ή και των ιδίων των σπουδαστών του Τμήματος, εφόσον αυτές κρίνονται χρήσιμες και σκόπιμες, ως στοιχεία που συμβάλλουν στην διεύρυνση και στον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

VIII. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

Α' & Β' Κύκλος Μαθημάτων Εξειδίκευσης: Με το πέρας του κύκλου μαθημάτων, οι σπουδαστές υποβάλλονται για κάθε μάθημα ή εργαστήριο ξεχωριστά σε *γραπτές εξετάσεις* ή σε άλλες μορφές αξιολόγησης. Για έναν μικρό αριθμό μαθημάτων ή εργαστηρίων επιτρέπεται η επάρκεια ως μορφή αξιολόγησης.

Επιπροσθέτως αντικείμενο αξιολόγησης αποτελούν, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις του ισχύοντα Κανονισμού Σπουδών, οι ατομικές ή συλλογικές εργασίες. Οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται στα πλαίσια οργανωμένων σεμιναρίων του Β' Κύκλου Μαθημάτων Εξειδίκευσης και πολλές φορές αναφέρονται ως σεμιναριακές εργασίες.

Περίοδος Εκπόνησης & Αξιολόγησης Τελικών Εργασιών: Οι σπουδαστές αξιολογούνται από τριμελή Επιτροπή Αξιολόγησης, στην οποία παρουσιάζουν την τελική τους εργασία (από 10.000 μέχρι 15.000 λέξεις).

Πρακτική Εκπαίδευση:

Κατά την Πρακτική Εκπαίδευση οι σπουδαστές τοποθετούνται σε Φορείς που καθορίζονται από την ΕΣΔΔ, όπου οι σπουδαστές συμμετέχουν στην καθημερινή λειτουργία των αντίστοιχων υπηρεσιών καθοδηγούμενοι από Υπεύθυνο του Φορέα, που ονομάζεται Εκπαιδευτής Πρακτικής.

Παράλληλα οι σπουδαστές εκπονούν εργασία πρακτικής σε επίκαιρο ζήτημα της Δημόσιας Διοίκησης το οποίο έχει προσδιοριστεί από της ΕΣΔΔ πριν της έναρξη της πρακτικής.

Για την άριστη προετοιμασία και καθοδήγηση των σπουδαστών για την πραγματοποίηση της ανωτέρου εργασία πρακτικής συγκροτείται από την ΕΣΔΔ ομάδα Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης της εργασίας της πρακτικής, μέλη της οποίας πραγματοποιούν συναντήσεις με τους σπουδαστές του Τμήματος Εξειδίκευσης κατά τη διάρκεια της πρακτικής.

Η Πρακτική Εκπαίδευση αξιολογείται με βάση την αξιολόγηση του εκπαιδευτή, την έκθεση και παρουσίαση πρακτικής του σπουδαστή και την εργασία της πρακτικής.

Η **κλίμακα βαθμολογίας** ορίζεται από ένα μέχρι δέκα (1-10), ενώ ο βαθμός μπορεί να είναι ακέραιος ή και δεκαδικός. Η **σειρά αποφοίτησης** ανά τμήμα καθορίζεται από τον τελικό βαθμό αποφοίτησης και κλιμακώνεται σε τρεις βαθμίδες:

1. *Αριστούχος αποφοιτήσας* (μεγαλύτερος ή ίσος του 8,5)
2. *Επιτυχώς Αποφοιτήσας* (μεγαλύτερος ή ίσος του 5 και μικρότερος του 8,5)
3. *Φοιτήσας* (μικρότερος του 5).

* * *

Εύχομαι στους σπουδαστές της ΚΑ' Εκπαιδευτικής Σειράς καλή σταδιοδρομία και καλή δύναμη.

Ο Υπεύθυνος Σπουδών & Έρευνας του Τμήματος

Χρήστος Μπουρσανίδης
MSc Δημοσίου Μάνατζμεντ Υγείας

ΠΙΝΑΚΑΣ Α' ΚΥΚΛΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Α' ΚΥΚΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ		
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ / ΜΑΘΗΜΑ / ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ
ΚΔΥΥ-Θ01	ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	73
ΚΔΥΥ-M01	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ: ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ & ΘΕΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	21
ΚΔΥΥ-M02	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ	28
ΚΔΥΥ-M03	ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	24
ΚΔΥΥ-Θ02	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	68
ΚΔΥΥ-M04	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	24
ΚΔΥΥ-M05	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ: ΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	24
ΚΔΥΥ-M06	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	20
ΚΔΥΥ-Θ03	ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	93
ΚΔΥΥ-M07	ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	24
ΚΔΥΥ-M08	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	27
ΚΔΥΥ-M09	ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ & ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	22
ΚΔΥΥ-M10	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ	20
ΚΔΥΥ-Θ04	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	40
ΚΔΥΥ-Ε01	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΤΟΠΩΝ	20
ΚΔΥΥ-Ε02	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	20
ΚΔΥΥ-Θ05	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	60
ΚΔΥΥ-ΞΓ01	ΑΓΓΛΙΚΑ	30
ΚΔΥΥ-ΞΓ02	ΓΑΛΛΙΚΑ ή ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ή ΙΤΑΛΙΚΑ ή ΙΣΠΑΝΙΚΑ	30
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Α' ΚΥΚΛΟΥ		334

ΠΙΝΑΚΑΣ Β' ΚΥΚΛΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Β' ΚΥΚΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ		
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ / ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ/ ΜΑΘΗΜΑ / ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ
	ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ	50
ΚΔΥΥ-ΣΜ1	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 1: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	25
ΚΔΥΥ-ΣΜ2	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 2: ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ	25
	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	15
	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	36
ΚΔΥΥ-Ε03	ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΓΕΙΑΣ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ-ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ-ΣΤΡΟΓΓΥΛΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ)	16
ΚΔΥΥ-Ε04	ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	20
	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΓΕΙΑΣ	36
ΚΔΥΥ-Ε05	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ – ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	20
ΚΔΥΥ-Ε06	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ & ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ	16
ΚΔΥΥ-Θ04	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	36
ΚΔΥΥ-Ε07	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	16
ΚΔΥΥ-Ε08	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ Ms PROJECT	20
ΚΔΥΥ-Θ05	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	60
ΚΔΥΥ-ΞΓ01	ΑΓΓΛΙΚΑ	30
ΚΔΥΥ-ΞΓ02	ΓΑΛΛΙΚΑ ή ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ή ΙΤΑΛΙΚΑ ή ΙΣΠΑΝΙΚΑ	30
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Β' ΚΥΚΛΟΥ		233
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Α'+ Β' ΚΥΚΛΟΥ		567

Σημειώσεις:

- 1. Στο γενικό σύνολο ωρών δεν συμπεριλαμβάνονται οι ώρες για τις συναντήσεις επιβλέποντος – σπουδαστών για την προετοιμασία των τελικών εργασιών καθώς και ώρες υποστήριξης και αξιολόγησης των τελικών εργασιών, οι οποίες διαμορφώνονται ανάλογα με τις ανάγκες του Προγράμματος.
Για τις τελικές εργασίες προβλέπονται συναντήσεις σπουδαστή-επιβλέποντα συνολικής διάρκειας έξι (6) ωρών. Επίσης προβλέπονται τρεις (3) ώρες αξιολόγησης της τελικής εργασίας από κάθε μέλος της 3-μελούς επιτροπής, από τις οποίες η μια (1) ώρα είναι ώρα παρουσίασης – υποστήριξης της τελικής εργασίας ενώπιον της 3-μελούς επιτροπής.*
- 2. Πέραν των αναγραφόμενων ωρών προστίθενται οι ώρες της προετοιμασίας, επιτήρησης / εξέτασης και της διόρθωσης / βαθμολόγησης των μαθημάτων-εργαστηρίων και των γραπτών εργασιών.*
- 3. Πέραν των αναγραφομένων ωρών στην Πρακτική Εκπαίδευση προστίθενται δέκα (10) ώρες για την προετοιμασία και αξιολόγηση αυτής. Επίσης, για την άριστη προετοιμασία και καθοδήγηση των σπουδαστών για την πραγματοποίηση της εργασίας πρακτικής προβλέπονται δέκα (10) δίωρες συναντήσεις του Τμήματος με μέλη της ομάδας Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης της εργασίας πρακτικής.*
- 4. Για οποιαδήποτε αλλαγή στο Πρόγραμμα Σπουδών οι σπουδαστές ενημερώνονται από τον / την Υπεύθυνο / η Σπουδών και Έρευνας ή από το Τμήμα Διοικητικής και Εκπαιδευτικής Υποστήριξης.*
- 5. Σε εξαιρετικές και πλήρως αιτιολογημένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει συνδιδασκαλία για την πραγματοποίηση ενός μαθήματος ή εργαστηρίου ύστερα από σχετική απόφαση του Διευθυντή της ΕΣΔΔ.*

Α΄ ΚΥΚΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΚΔΥΥ-Θ01: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΚΔΥΥ-Μ01: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ – ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ & ΘΕΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός και στόχος του μαθήματος είναι η εξέταση της κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με δύο βασικές διαστάσεις της: πρώτον, ως ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική που συγκροτεί τον ενιαίο κοινωνικό χώρο με κεντρικές ρυθμίσεις και δεύτερον, ως ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική συντονισμού των εθνικών πολιτικών.

Στην πρώτη διάσταση, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσεγγίζεται ως μια περιφερειακή υπερεθνική ολοκλήρωση που λαμβάνει κοινωνικοπολιτικά μέτρα δεσμευτικά για τα κράτη-μέλη της. Με βάση την προσέγγιση αυτή θα επιχειρηθεί η ανάλυση των μοντέλων ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, η κατανόηση της κοινωνικής διάστασης του ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου και η εξέταση του θεσμικού πλαισίου, των οργάνων λήψης των αποφάσεων και των μέσων εφαρμογής των πολιτικών.

Στην δεύτερη διάσταση, εξετάζονται κοινωνικές πολιτικές που δεν έχουν σχέση με κάποια κεντρική κανονιστική ρύθμιση, αλλά με την εφαρμογή ανοικτών μεθόδων συντονισμού των επιμέρους κοινωνικών πολιτικών των κρατών-μελών στα πλαίσια μιας αποκεντρωμένης προσέγγισης σύμφωνης με την αρχή της επικουρικότητας. Η ανάλυση θα επικεντρωθεί στις στρατηγικές για την απασχόληση, τις συντάξεις, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την υγεία.

Ειδικοί στόχοι:

Ειδικότερα το μάθημα στοχεύει και επικεντρώνεται στην κατανόηση θεσμών και διαδικασιών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των επιπτώσεων αυτής στη διαμόρφωση και εξέλιξη των βασικών θεσμών της κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα, όπως τα κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα, τα εθνικά συστήματα υγείας και τα συστήματα πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Η κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο
- Το θεσμικό πλαίσιο
- Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού
- Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης
- Η πολιτική συντάξεων
- Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού
- Η πολιτική υγείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Επιπτώσεις της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην κοινωνική πολιτική

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

CRAM L., *Policy-making in the EU. Conceptual lenses and the integration process*, ROUTLEDGE 1997

DE LA PORTE C., POCHET P., (EDS), *Building social Europe through the open method of coordination*, PIE PETER LANG 2002

KLEINMAN M., *A European welfare state? European Union social policy in context*, PALGRAVE 2002

LEIBFRIED S., PIERSON P., (EDS), *European social policy. Between fragmentation and integration*, THE BROOKINGS INSTITUTION 1995

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Χ., *Πολιτικές υγείας στην Ελλάδα και τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες*, ΔΙΟΝΙΚΟΣ 2004

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Θ., *Ζητήματα κοινωνικής πολιτικής*, ΔΙΟΝΙΚΟΣ 2003

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Θ., *Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική*, ΚΡΙΤΙΚΗ 1993

SAKELLAROPOULOS TH., BERGHMAN J., (EDS), *Connecting welfare diversity within the European Social Model*, INTERSENTIA 2004

SPICKER P., *Κράτος πρόνοιας. Μια γενική θεωρία*, ΔΙΟΝΙΚΟΣ 2004

TAYLOR-GOOPY P., *Making a European welfare state? Convergences and conflicts over European social policy*, BLACKWELL 2004

WEILER J., BEGG I., PETERSON J., (EDS), *Integration in an expanding European Union. Reassessing the fundamentals*, BLACKWELL 2003

ΚΔΥΥ-Μ02: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Με αφετηρία τη βασική θέση ότι το Σύστημα Υγείας, ως ένα λειτουργικά διαφοροποιημένο κοινωνικό σύστημα, αποτελεί το βασικό θεσμό του Κράτους Πρόνοιας που χαρακτηρίζεται για την αυξημένη πολυπλοκότητα του, το **γνωστικό και διδακτικό ενδιαφέρον** του μαθήματος στοχεύει στη θεωρητικά θεμελιωμένη και εμπειρικά τεκμηριωμένη προσέγγιση, διερεύνηση, ανάλυση και κατανόηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων διάπλασης και οργάνωσης των δομών και λειτουργικών διαδικασιών, που συγκροτούν ένα λειτουργικά ολοκληρωμένο και λογικά συνεκτικό σύστημα υγείας με αυξημένη λειτουργική-διοικητική ικανότητα., από την σκοπιά του συστημικά προσανατολισμένου Δημοσίου Μάνατζμεντ Υγείας (Public Health Management). Στο πλαίσιο αυτό το **πρακτικά χρήσιμο εκπαιδευτικό ενδιαφέρον** του μαθήματος εστιάζεται τόσο στην προαγωγή της γνώσης των σπουδαστών με τη μεταφορά βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων και μεθοδολογικών εργαλείων, όσο και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης πολύπλοκων προβλημάτων.

Ειδικοί στόχοι:

Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και αναμενόμενο όφελος συνίσταται στο να αποκτήσουν οι σπουδαστές (α) την ικανότητα θεωρητικά θεμελιωμένης και εμπειρικά τεκμηριωμένης ανάλυσης δομών και διαδικασιών του συστήματος υγείας, (β) την ικανότητα κατανόησης της επίκαιρης επιστημονικής συζήτησης διεθνώς περί μεταρρυθμίσεων των συστημάτων υγείας και εισαγωγής σύγχρονων εργαλείων δημοσίου μάνατζμεντ υγείας όσο και (γ) την ικανότητα αξιοποίησης και εφαρμογής αυτών στην ελληνική μεταρρυθμιστική προσπάθεια.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Το σύστημα υγείας ως ένας λειτουργικά διαφοροποιημένος κοινωνικοκρατικός θεσμός

- Σκιαγράφηση του αναλυτικού πλαισίου – εννοιολογικοί προσδιορισμοί
- Σύστημα υγείας και περιβάλλον ως σχέση πολύπλοκης διάδρασης
- Ανάπτυξη ενός μοντέλου δομής και λειτουργίας συστήματος υγείας
- Θεμελιώδεις αρχές και κριτήρια διάπλασης ενός συστήματος υγείας

2. Λειτουργική διαφοροποίηση του συστήματος υγείας ως πλαίσιο αναφοράς βέλτιστης δόμησης και άριστης κατανομής πόρων

- Κρίση των συστημάτων υγείας (health system crisis)
- Ανάπτυξη μεθοδολογικού πλαισίου δομημένης προσέγγισης
- Άριστη κατανομή των πόρων και βέλτιστη δόμηση του συστήματος υγείας

- Η οργανωτική διάπλαση-δόμηση του συστήματος υγείας ως ζήτημα μίας δυναμικής διαδικασίας προσαρμογής

3. Το σύστημα παραγωγής και διανομής υπηρεσιών υγείας

- Εισαγωγικές παρατηρήσεις ιστορικού και μεθοδολογικού χαρακτήρα
- Οργανωτική διάταξη και λειτουργική διασύνδεση των υπηρεσιών υγείας
- Αναλυτική παρουσίαση επιπέδων – μορφών – μονάδων φροντίδας υγείας
- Σύγχρονα ζητήματα και εργαλεία συντονισμού και διαχείρισης προσφοράς (Συστήματα σχεδιασμού, Managed Care, Gatekeeping, Disease Management, Public-Privat Mix,..)

4. Το σύστημα χρηματοδότησης και ρόλος της κοινωνικής ασφάλισης υγείας

- Αντικείμενο και διαδικασία χρηματοδότησης
- Εναλλακτικές μορφές δόμησης συστήματος χρηματοδότησης
- Κοινωνικής Ασφάλισης Υγείας 1: Αρχές κοινωνικοπολιτικής δόμησης
- Κοινωνικής Ασφάλισης Υγείας 2: Οργανωτικές, λειτουργικές και διαχειριστικές διαστάσεις
- Κοινωνική και Ιδιωτική Ασφάλιση Υγείας: Συγκριτική παρουσίαση
- Σκοπός, λειτουργίες και διάπλαση συστημάτων αμοιβών και αποζημίωσης

5. Το σύστημα διεύθυνσης-συντονισμού (Δ-Σ) και μανάτζμεντ του συστήματος υγείας

- Θεωρητική προσέγγιση από τη σκοπιά του Δημοσίου Μανάτζμεντ Υγείας
- Μηχανισμοί, σύγχρονοι μέθοδοι-τεχνικές και εργαλεία Δημοσίου Μανάτζμεντ Υγείας
- Ανάπτυξη ενός αναλυτικού πλαισίου βέλτιστης δόμησης και συγκριτικής ανάλυσης συστημάτων υγείας

6. Συγκριτική ανάλυση συστημάτων υγείας

- Τυπολογία συστημάτων υγείας – Μία θεωρητική προσέγγιση
- Οργάνωση και διοίκηση συστήματος υγείας Μεγάλης Βρετανίας
- Οργάνωση και διοίκηση συστήματος υγείας Η.Π.Α
- Οργάνωση και διοίκηση συστήματος υγείας Γερμανίας
- Τάσεις εξέλιξης συστημάτων υγείας στην ΕΕ

7. Ελληνικό Σύστημα Υγείας: Quo Vadis?

- Συστηματική παρουσίαση Ελληνικού Συστήματος Υγείας
- Κριτική ανάλυση Ελληνικού Συστήματος Υγείας
- Προοπτικές βέλτιστης δόμησης και εκσυγχρονισμού του ελληνικού συστήματος υγείας

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ABEL SMITH B, ET AL., *Έκθεση της Ειδικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για τις Υπηρεσίες Υγείας*, ΕΚΔΟΣΗ Υ.Υ.Π.Κ.Α. Αθήνα 1994
- BUSSE R., SCHREYÖÖG J., SMITH P., (Eds.), *Hospital case payment systems in Europe*, Health Care Manage Sci 9: 2006
- BUSSE R., SCHREYÖÖG J., GIERECKE J., (Eds.), *Management im Gesundheitswesen*. Springer: München 2010
- BUSSE R., SCHELTE S. (eds.), *Health Policy Developments. Issue 1-13: International Trends and Analyses. Bertelsmann Foundation Publishers: Gütersloh 2007-2010* (<http://www.healthpolicymonitor.org>)
- CACACE M., GÖTZE R., SCHMID A., ROTHANG H., *Explaining Convergence and Common Trends in the Role of the State in OECD Healthcare Systems*, in: Harvard Health Policy Review Vol. 9, No. 1, Spring 2008, pp 1-16
- EUROPEAN OBSERVATORY ON HEALTH CARE SYSTEMS, *Health Care Systems in Transition*, HIT Country Profiles (<http://www.observatory.dk>)
- HENKE K-D., SCHREYÖGG J., *Towards sustainable health care systems. Strategies in health insurance schemes in France, Germany, Japan and the Netherlands - a comparative study*. International Social Security Association, Geneva 2004
- ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ., ΜΠΟΥΡΣΑΝΙΔΗΣ Χ., ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Χ., (Επιμ.), *Η ασφάλιση υγείας στην Ελλάδα*, ΘΕΜΕΛΙΟ-Αθήνα 2001
- ΜΠΟΥΡΣΑΝΙΔΗΣ ΧΡ.,: *Συγκριτική Πολιτική Υγείας: Δομές διακυβέρνησης και εργαλεία μανάτζμεντ στα συστήματα υγείας στις χώρες της ΕΕ*, στο : Κοντιάδης Ξ., Σουλιώτης Κ., Επιμ.,: *Θεσμοί και Πολιτικές Υγείας*. Αθήνα: Παπαζήσης 2010, σελ. 247-295
- ΜΠΟΥΡΣΑΝΙΔΗΣ ΧΡ., *Οργάνωση Συστημάτων Υγείας. Διδακτικές Σημειώσεις*-Typescript, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2009
- ΜΠΟΥΡΣΑΝΙΔΗΣ ΧΡ., *Δημόσιο Μανάτζμεντ Υγείας στην Ελλάδα - Σκέψεις για μια νέα αρχιτεκτονική και διοικητική κουλτούρα στο σύστημα υγείας*, Συλλογή δημοσιευμένων άρθρων. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2008
- ROTHANG H., CACACE M., GRIMMEISEN S., WEND C., *“The Changing Role of the State in Healthcare Systems,”* In: Leibfried S, Zürn M, Eds. *Transformations of the State?* Cambridge: Cambridge University Press, 2005
- SALTMAN R.B, BUSSE R, FIGUERAS J, (eds.), *Social health insurance systems in western Europe*, Buckingham, Open University Press 2004
- SCHWARZ F.W., et al (Eds.), *Das Public Health Buch*,. München –Wien 2004
- ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Γ.,: *Τα Οικονομικά της Υγείας*, Τυπωθείω-Αθήνα. 2003
- WILLKE H., *Εισαγωγή στη συστημική θεωρία*, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 1996

ΚΔΥΥ-Μ03: ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση του δημοσίου δικαίου της υγείας, η κατανόηση του θεσμικού πλαισίου με έμφαση στις αρχές που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του ελληνικού συστήματος υγείας υπό την επίδραση του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα του δικαίου της ΕΕ. Στο ευρωπαϊκό δίκαιο, η θέση της προστασίας της υγείας υπό τη σκέπη της αλληλεγγύης, μαζί με δικαιώματα, όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος και του καταναλωτή, και το γεγονός ότι η υγεία αποτελεί έναν από τους στόχους της προστασίας του περιβάλλοντος και του καταναλωτή, έχει οδηγήσει στην καθιέρωση και την εφαρμογή κοινών γενικών αρχών και μεθόδων. Ήδη, ορισμένες από αυτές τις αρχές, όπως της προφυλάξεως, της προλήψεως, της βιώσιμης αναπτύξεως, της υψηλής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών κ.ά., έχουν μεταφερθεί στα εθνικά δίκαια. Επίσης, οι μέθοδοι τις οποίες προκρίνει το ευρωπαϊκό δίκαιο και συγκεκριμένα της αξιολογήσεως, της συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς και άλλα κράτη για τη διαφύλαξη και την προαγωγή της υγείας κ.λπ., καθώς και οι δράσεις της ΕΕ έχουν σημειώσει αξιόλογα και ορατά από τους ευρωπαίους πολίτες αποτελέσματα, κυρίως όσον αφορά στην προστασία της δημόσιας υγείας. Η επίδραση των γενικών αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου στα εσωτερικά δημόσια δίκαια της υγείας μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω βελτίωση της υγείας των ευρωπαίων πολιτών, εφόσον η οργάνωση και η λειτουργία των υπηρεσιών υγείας ακολουθήσει τις γενικές αρχές και μεθόδους του ευρωπαϊκού δικαίου.

Έμφαση δίδεται στα δικαιώματα των χρηστών των υπηρεσιών υγείας και στην αναβάθμιση της θέσεώς του. Η συστηματοποίηση και η προβολή των δικαιωμάτων του χρήστη των υπηρεσιών υγείας (δημόσιων και ιδιωτικών) είναι σχετικά πρόσφατη, καθώς παραδοσιακά το βάρος δινόταν στους επαγγελματίες υγείας και ιδίως στους ιατρούς. Τα δικαιώματα του χρήστη αντικατοπτρίζουν την αντίστροφη όψη των υποχρεώσεων των επαγγελματιών υγείας και των υπηρεσιών υγείας. Πολλά δε από αυτά συνάγονται από τους κώδικες δεοντολογίας, οι οποίοι όμως ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των ιατρών και των επαγγελματιών τους συλλόγων και όχι ευθέως τις σχέσεις μεταξύ των ιατρών και των χρηστών των υπηρεσιών υγείας. Στα δικαιώματα του χρήστη εντάσσεται τέλος και το δικαίωμα των χρηστών να αποζημιωθούν για τις ζημίες που έχουν υποστεί από τις παράνομες πράξεις και παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου ή των δημοσίων νομικών προσώπων που τελέστηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

II ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Η εννοιολογική διαμόρφωση του δημοσίου δικαίου της υγείας

I. Ορισμός της υγείας

II. Το δικαίωμα προστασίας της υγείας στο Σύνταγμα

III. Το δημόσιο δίκαιο της υγείας

2. Πηγές του δημοσίου δικαίου της υγείας

I. Το διεθνές δίκαιο

II. Το ευρωπαϊκό δίκαιο

3. Το ελληνικό σύστημα υγείας – θεσμικό πλαίσιο

I. Κύρια χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες του ελληνικού συστήματος

II. Η επίδραση των αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου στο ΕΣΥ

4. Τα δικαιώματα του χρήστη των υπηρεσιών υγείας με βάση τις αρχές λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας

I. Η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας

Η αρχή της ισότητας

Η αρχή της συνέχειας

II. Η πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας

Η αρχή της προσαρμοστικότητας

Η αρχή της οικονομικότητας

Η αρχή της ασφάλειας

51. Η δημοκρατία στην υγεία

5. Τα δικαιώματα του χρήστη των υπηρεσιών υγείας με βάση τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές και ατομικές ελευθερίες

I. Ο σεβασμός της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου

Η ενημέρωση

Η προστασία της ιδιωτικότητας και των πληροφοριών που αφορούν στην υγεία

Η προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου μπροστά στον πόνο και/ή στον θάνατο.

II. Ο σεβασμός της αυτονομίας του ανθρώπου

Η ελεύθερη επιλογή ιατρού στη δημόσια υπηρεσία υγείας

Η συναίνεση κύριο μέσο για την προστασία της φυσικής και της ψυχικής ακεραιότητας του χρήστη

III. Η αστική ευθύνη των δημόσιων υπηρεσιών υγείας.

III ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Εμμανουηλίδης Δ. / Παπαγιάννης Ι., «Κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία, αστική ευθύνη από παράνομες ιατρικές πράξεις ή παραλείψεις δημοσίων νοσηλευτικών ιδρυμάτων», ΔτΑ 8/2000, σ. 991-1018.
- Καΐδατζής Α., «Το πεδίο εφαρμογής των συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα: Συνταγματική θεώρηση εν όψει της νομολογίας του Σ.τ.Ε.», στο Καΐσης Αθ. (επιμ.), ΣΔΙΤ. Ο ν. 3389/2005 για τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, σ. 65-76
- Κανελλοπούλου-Μπότη Μ., Ιατρική ευθύνη για μη ενημέρωση ή πλημμελή ενημέρωση του ασθενούς κατά το ελληνικό και αγγλοσαξονικό δίκαιο, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1999
- Κρεμαλής Κ., Το δικαίωμα για προστασία της υγείας, Αθήνα 1987.
- Κρεμαλής Κ., Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991.
- Μαρκετάκη Κ., «Υπηρεσίες υγείας και Συνήγορος του Πολίτη», στο Ο Συνήγορος του Πολίτη και η ενδυνάμωση της προστασίας των δικαιωμάτων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2003, σ. 43-67
- Παπαπαναγιώτου Α. / Βαγιωνάκη Ν., «Αστική ευθύνη κρατικών νοσοκομείων (ν.π.δ.δ.) από παράνομες πράξεις και παραλείψεις των οργάνων τους. Ενδεικτική νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων», ΔιΔικ 4/2003, σ. 825-846
- Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, Το δημόσιο δίκαιο της υγείας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2009.
- Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, «Η αστική ευθύνη των δημόσιων νοσοκομείων (νπδδ) από ιατρικά λάθη», *Εφαρμογές*, 2/2008, σ. 461-469
- Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, «Κλάδοι ασθένειας: Πρόκληση για τον εκσυγχρονισμό του ασφαλιστικού συστήματος», *Θεωρία και πράξη διοικητικού δικαίου*, 6/2009, σ. 682-691
- Παπαχρίστου Θ. και Παπαδοπούλου-Κλαμαρή Δ., «Ιατρικό απόρρητο, ιατρικό αρχείο, προσωπικά δεδομένα υγείας», στο Ο νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, Ν. 3418/2005. Βασικές ρυθμίσεις, νομική, ιατρική και κοινωνιολογική προσέγγιση, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 39-50.
- Πελλένη-Παπαγεωργίου Α., «Ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας από νομική σκοπιά», ΝοΒ 10/2007, σ. 2311-2323
- Σιταρόπουλος Ν., «Ζητήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ιατρικά εύλωτων αλλοδαπών μεταναστών με ειδική αναφορά στους ασθενείς του ιού HIV/AIDS», ΝοΒ 4/2003, σ. 609-624
- Σιταρόπουλος Ν., «Ζητήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ιατρικά εύλωτων αλλοδαπών μεταναστών με ειδική αναφορά στους ασθενείς του ιού HIV/AIDS», ΝοΒ 4/2003, σ. 609-624
- Φουντεδάκη Κ., «Το πρόβλημα του αιτιώδους συνδέσμου στην ιατρική ευθύνη», ΕλλΔ 35/1994, σ. 1226-1239.
- Φουντεδάκη Κ., «Η “συναίνεση του ενημερωμένου ασθενούς”, σύμφωνα με τον νέο Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418/2005)», στο Ο νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, Ν. 3418/2005, Βασικές ρυθμίσεις, νομική, ιατρική και κοινωνιολογική προσέγγιση, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 13-33.

Χατζητόλιος Α., «Οι συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) στο χώρο της υγείας», στο Καΐσης Αθ. (επιμ.), ΣΔΙΤ. Ο ν. 3389/2005 για τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, σ. 97-104.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Brazier M., *Medicine, Patients and the Law*, εκδ. Penguin Law/Medicine, 32003
- Clément J.-M., *Les grands principes du droit de la santé*, εκδ. Les Études Hospitalières, 2005.
- Clément J.-M., *Panorama critique des réformes hospitalières de 1789 à nos jours*, έκδ. Les Études Hospitalières, 2007
- de Cruz P., *Comparative Health Care Law*, Cavendis Publishing Ltd., 2001.
- de Cruz P., *Medical Law*, εκδ. Sweet and Maxwell, 2002.
- Hatzopoulos B., «Killing National Health and Insurance Systems but Healing Patients? The European Market for Health Care Services after the Judgments of the E.C. in Vanbraekel and Peerbooms», *Common Market Law Review* 2002, σ. 683-729
- Laude A. / Mathieu B. / Tabuteau D., *Droit de la santé*, Thémis PUF, 2007
- Leenen H.J., «The Study and the Principles of Patients Rights in Europe», WHO, *Promotion and the Rights of Patients in Europe*, εκδ. Kluwer Law International, 1995, σ. 45 κε.
- Martin R. / Johnson L., (επιμ.), *Law in the Public Dimension of Health*, Cavendis Publishing Ltd., 2001.
- Moatti A., «Le dossier médical personnel», *Regards sur l'actualité* 304/2004, σ. 45-51.
- Montgomery J., *Health Care Law*, Oxford University Press, 2002

ΚΔΥΥ-Θ02: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΚΔΥΥ-M04: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των σπουδαστών στην οικονομική διάσταση του σχεδιασμού και της ανάπτυξης πολιτικής υγείας σε μακρο- και μικρο-οικονομικό επίπεδο, με έμφαση και υπό το πρίσμα της διεθνούς επιστημονικής προσέγγισης και εμπειρικής πρακτικής.

Ειδικοί στόχοι:

Η παροχή των κατάλληλων αλλά και επαρκών επιστημονικών (θεωρητικών αλλά και πρακτικών) εφοδίων στους σπουδαστές για:

1. Την απόκτηση ολοκληρωμένης εικόνας για τα χαρακτηριστικά (οικονομικά) της αγοράς υγείας και τις παραμέτρους εκείνες που τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες αγορές αγαθών και υπηρεσιών (στη βάση της αναγνώρισης ότι η υγεία αποτελεί ύψιστο κοινωνικό αγαθό και το δικαίωμα σε αυτήν πάγια κοινωνική διεκδίκηση).
2. Την κατανόηση της λειτουργίας των οικονομικών εργαλείων, τα οποία χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των «συμπεριφορών υγείας» (health behaviors) και για το σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση ολοκληρωμένων συστημάτων παροχής υπηρεσιών υγείας.
  - Την εφαρμογή των εργαλείων αυτών στην ανάλυση και επίλυση σύγχρονων προκλήσεων του τομέα της υγείας.
  - Την κατανόηση των αρχών της οικονομικής αξιολόγησης των υπηρεσιών και προϊόντων υγείας.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή στα οικονομικά της υγείας

Τι συνιστούν τα οικονομικά της υγείας; Ποιος ο ρόλος τους στην οργάνωση και παροχή υπηρεσιών υγείας; Ποιο το εύρος των ζητημάτων που εμπίπτουν στο γνωστικό πεδίο των οικονομικών της υγείας;

2. Ζήτηση

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση υπηρεσιών υγείας – ομοιότητες και διαφορές από τη ζήτηση για άλλα αγαθά και υπηρεσίες. Το φαινόμενο της Προκλητής Ζήτησης. Εμπειρική προσέγγιση σε διαφορετικά περιβάλλοντα και αναζήτηση ερμηνείας του φαινομένου.

3. Ζήτηση και προσφορά: Προμηθευτές υπηρεσιών υγείας και κατανάλωση υπηρεσιών υγείας

Η σχέση της αντιπροσώπευσης (agency) στην παροχή υπηρεσιών υγείας. Προκλητή Ζήτηση. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των προμηθευτών υπηρεσιών υγείας. Επιπλοκές για την επιλογή πολιτικής αμοιβής των προμηθευτών υπηρεσιών υγείας.

4. Προσφορά: Διαδικασίες παραγωγής υπηρεσιών υγείας

Εισροές και εκροές συστήματος. Διαδικασία Παραγωγής. Isoquants. Υποκατάσταση/ Συμπληρωματικότητα. Γραμμή Προϋπολογισμού. Βελτιστοποίηση της χρήσης των εισροών του συστήματος.

5. Κοστολόγηση και τιμολόγηση υπηρεσιών υγείας

Σταθεροί και μεταβαλλόμενοι παράγοντες. Άμεσα και Μακροπρόθεσμα. Συνολικό Κόστος / Μέσο Κόστος/ Marginal Κόστος. Μέγεθος και κλίμακα παραγωγής και κόστους: οικονομίες κλίμακας.

6. Αποσοτικότητα - Δομές αγοράς (MARKET STRUCTURES)

Συνθήκες Τέλειου Ανταγωνισμού. Χαρακτηριστικά αγορών και εταιριών. Διαφορετικές μορφές αποτυχίας της αγοράς και η σχέση τους με την αγορά υπηρεσιών υγείας.

7. Πηγές χρηματοδότησης και αναδιανεμητικότητα

Ευρύτερη προσέγγιση της χρηματοδότησης των υπηρεσιών υγείας υπό το πρίσμα της αναδιανεμητικότητας και της δικαιοσύνης. Προέλευση κεφαλαίων. Κατανομή χρηματοδοτικού βάρους στα νοικοκυριά. Προσεγγίσεις διεθνούς εμπειρίας και συμπεράσματα πρωτογενών ερευνών στην Ελλάδα.

8. Χρηματοδότηση ανοικτής περίθαλψης

Επισκόπηση μηχανισμών χρηματοδότησης πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Αξιολόγηση υποδειγμάτων ανάλογα με τη φιλοσοφία, τον τύπο, τις προτεραιότητες και τους στόχους του συστήματος υγείας.

9. Χρηματοδότηση νοσοκομειακής περίθαλψης

Επισκόπηση μηχανισμών χρηματοδότησης νοσοκομειακής περίθαλψης. Αξιολόγηση υποδειγμάτων ανάλογα με τη φιλοσοφία, τον τύπο, τις προτεραιότητες και τους στόχους του συστήματος υγείας.

10. Δαπάνες υγείας στις χώρες του ΟΟΣΑ

Διεθνής σύγκριση δαπανών υγείας. Μεθοδολογικά προβλήματα κατά τη μέτρηση δαπανών υγείας. Ιδιαιτερότητες και ποικιλομορφίες παραγόντων που προσδιορίζουν τις δαπάνες υγείας μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ την τελευταία 10-ετία.

11. Δαπάνες υγείας στην Ελλάδα

Εξέλιξη μεγεθών, τα οποία αφορούν στη σύνθεση (δημόσιες – ιδιωτικές) και τη διάρθρωση των δαπανών υγείας στην Ελλάδα ανά επίπεδο περίθαλψης. Ανάλυση σύνθετων οικονομικών δεικτών, οι οποίοι παραπέμπουν σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και αδυναμίες του συστήματος.

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

DONALDSON C. AND GERARD K., *Economics of Health Care Financing: the visible hand*, MACMILLAN PRESS 1993

MOONEY G., *Key issues in Health Economics*, Harvester Wheatsheaf, 1994

JACOBS, P., *The economics of health and medical care*, Aspen Books, Maryland. 1997

FOLLAND S., GOODMAN A.C. AND STANO M., *The economics of health and health care*, Prentice Hall, New Jersey 1997

RICE T., *The economics of health reconsidered*, Health ADMINISTRATION PRESS, Chicago 1998

GETZEN T.E., *Health economics: fundamentals and flow of funds*, Wiley 1997

MCGUIRE A., *Henderson J and Mooney G*, The economics of health care: an introductory text, London, Routledge and Kegan Paul 1998

ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΚΑΙ ΝΙΑΚΑΣ Δ., *Θέματα Οικονομικών και Πολιτικής της Υγείας*, Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών Υγείας, Αθήνα 1994

ΣΟΥΛΗΣ Σ., *Οικονομική της Υγείας*, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 1998

ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ Κ., *Ο Ρόλος του Ιδιωτικού Τομέα στο Ελληνικό Σύστημα Υγείας*, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα 2000

ΚΛΥΥ-Μ05: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥ & ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ - ΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει τους σπουδαστές στις τεχνικές οικονομικής αξιολόγησης αποτίμησης των υπηρεσιών υγείας. Με το συνδυασμό διδακτικών ενοτήτων που προσφέρουν το θεωρητικό πλαίσιο αλλά κυρίως με την ευρεία παροχή διδακτικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με την εφαρμογή των μεθόδων και των σχετικών τεχνικών το μάθημα αποσκοπεί στο να εμφυσήσει στους σπουδαστές την φιλοσοφία της εφαρμογής των τεχνικών και μεθόδων στη διοικητική λειτουργία του δημόσιου συστήματος υγείας. Ειδικότερα η διαχείριση της Βιοϊατρικής Τεχνολογίας στα ελληνικά νοσοκομεία απαιτεί πριν από όλα την ανάγκη εφαρμογής μιας ορθολογικής ενδονοσοκομειακής διαχείρισής της, μέσα από ένα σύστημα αξιολόγησης και σχεδιασμού των τεχνολογιών και επενδύσεων σε βιοϊατρικό εξοπλισμό, συνεπικουρούμενο από προγράμματα προληπτικής και διορθωτικής συντήρησης καθώς και εκπαίδευσης των χρηστών βιοϊατρικού εξοπλισμού.

Ειδικοί στόχοι:

Στο τέλος της διδακτικής περιόδου οι σπουδαστές θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- Κατανοούν τις βασικές έννοιες της οικονομικής επιστήμης όπως αυτές εφαρμόζονται στην έρευνα των υπηρεσιών υγείας
- Κατανοούν την οικονομική λειτουργία των διαφόρων παραγόντων του ελληνικού συστήματος υγείας
- Προβλέπουν τις οικονομικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων πολιτικής υγείας στη χρηματοδότηση και παροχή των υγειονομικών υπηρεσιών
- Αποτιμούν την οικονομική αποδοτικότητα των υπηρεσιών υγείας και μπορούν να προσφέρουν δεδομένα κόστους και αποτελέσματος για τη λήψη αποφάσεων
- Εφαρμόζουν τεχνικές ποιοτικής αποτίμησης των υπηρεσιών υγείας
- Κατανοούν την οικονομική λειτουργία και συμπεριφορά των διαφόρων παραγόντων του συστήματος υγείας
- Κατανοούν τη δομή και τη λειτουργία της φαρμακευτικής αγοράς καθώς και τις μεθόδους οικονομικής αξιολόγησης των φαρμακευτικών προϊόντων
- Κατανοούν τη δομή και τη λειτουργία της αγοράς βιοϊατρικής τεχνολογίας καθώς και τις μεθόδους οικονομικής αξιολόγησης και διαχείρισης ιατροτεχνολογικών προϊόντων

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η Ενότητα: Κοινωνικοοικονομική Αποτίμηση Υπηρεσιών Υγείας – Μεθοδολογία και Τεχνικές

1. Βασικές έννοιες οικονομικής αποτίμησης των υπηρεσιών υγείας.

Ορισμός της κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης. Βασικά ερωτήματα στις μελέτες οικονομικής αξιολόγησης. Δένδρα λήψης αποφάσεων. Επισκόπηση των τεχνικών κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης.

2. Μέτρηση κόστους και αποτελεσματικότητας στις μελέτες κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης

Διαστάσεις κόστους στις μελέτες κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης. Μέτρηση άμεσου και έμμεσου κόστους. Μέτρηση αποτελεσματικότητας των υγειονομικών παρεμβάσεων. Μέτρηση αποτελεσματικότητας – χρησιμότητας. Η έννοια των Ποιοτικών Σταθμισμένων Ετών Ζωής (QALYs).

3. Κοινωνικο-οικονομική αξιολόγηση και λήψη αποφάσεων.

Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων των κοινωνικο-οικονομικών αξιολογήσεων. Κατευθυντήριες οδηγίες κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης. Η χρήση των ευρημάτων κοινωνικο-οικονομικής αξιολόγησης για την τιμολόγηση και αποζημίωση τεχνολογιών υγείας.

2^η Ενότητα: Οικονομικά της Υγείας και Αγορά Φαρμάκου

1. Αγορά φαρμάκου στην Ελλάδα και στην υπόλοιπη Ευρώπη

Οι ιδιαιτερότητες της αγοράς φαρμάκου. Η φαρμακευτική βιομηχανία στην Ελλάδα και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Η προώθηση των πωλήσεων και τα δίκτυα διακίνησης και διανομής των φαρμακευτικών προϊόντων. Η κατανάλωση και η οικονομική λειτουργία του φαρμάκου στην Ελλάδα και την Ε.Ε.

2. Μέθοδοι φαρμακο-οικονομικής αξιολόγησης

Μοντέλα και μέθοδοι φαρμακοοικονομικής αξιολόγησης.

3. Οι κρατικές πολιτικές για τα φάρμακα

Μέτρα ελέγχου της φαρμακευτικής δαπάνης. Η τιμολογιακή πολιτική για τα φάρμακα στην Ελλάδα και σε μερικές χώρες της Ε.Ε. Βασικές κατευθυντήριες οδηγίες φαρμακοοικονομικών αξιολογήσεων στις χώρες του ΟΟΣ.

3^η Ενότητα: Διαχείριση Βιοϊατρικής Τεχνολογίας

1. Βιοϊατρική Τεχνολογία & Βιοϊατρικός Εξοπλισμός

- Ορισμοί
- Στάδια Ανάπτυξης Βιοϊατρικής Τεχνολογίας

- Η Βιοιατρική Τεχνολογία στην Ελλάδα
- Αξιολόγηση Βιοϊατρικής Τεχνολογίας
- Ευρωπαϊκές Οδηγίες για τα Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα
- Σύστημα Επαγρύπνησης

2. Διαχείριση Βιοϊατρικού Εξοπλισμού

- Στρατηγικός Τεχνολογικός Σχεδιασμός
- Διαχείριση βιοϊατρικού εξοπλισμού στο Νοσοκομείο
- Χρηματοδότηση βιοϊατρικού εξοπλισμού
- Ανάλυση κόστους λειτουργίας βιοϊατρικού εξοπλισμού
- Outsourcing

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κοινωνικοοικονομική αποτίμηση και αγορά φαρμάκου

ABEL SMITH B., *An introduction to health policy, planning and financing*, Longman, London, 1994

SALTMAN R. B., BUSSE R., MOSSIALOS E., *Regulating Entrepreneurial Behaviour In European Health Care Systems*, Open University Press, 2002

LE GRAND J., MOSSIALOS E., *Health Care and Cost Containment in the European Union*, Ashgate, Aldershot, 1999

DRUMMOND MF, STODDART GL, TORRANCE GW, *Methods for the Economic Evaluation of Health Care Programmes*, Oxford: Oxford University Press, 1987

SLOAN FA ed., *Valuing Health Care: Costs, benefits, and effectiveness of pharmaceuticals and other medical technologies*, Cambridge: Cambridge UNIVERSITY PRESS, 1996

ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ., ΓΕΙΤΟΝΑ Μ., ΣΚΟΥΡΟΛΙΑΚΟΥ Μ., *Φαρμακοοικονομία: Αρχές και μέθοδοι αξιολόγησης*, ΕΞΑΝΤΑΣ, Αθήνα 1996

ΓΕΙΤΟΝΑ Μ., ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ., *Πολιτική και Οικονομία του Φαρμάκου στην Ελλάδα*, ΘΕΜΕΛΙΟ, Αθήνα, 1999

Διαχείριση Βιοϊατρικής Τεχνολογίας

JOHNSON E., BANTA D., *Management of health technologies: an international view*, British Medical Journal, 319: 1293 (13/11) (1999)

PERRY S., THAMER M., *Health technology assessment: Decentralized and fragmented to other countries*, Health Policy, 40: 177-198, 1997

Ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Βιοϊατρικής Τεχνολογίας

Ιστοσελίδα του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών

Γ. ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. ΝΙΑΚΑΣ, *Θέματα Οικονομικών Πολιτικής της Υγείας κεφάλαιο 13 Οικονομικά και Διαχείριση της Βιοϊατρικής Τεχνολογίας*, 1994

- ΚΑΡΙΩΤΗΣ Π., *Management Υπηρεσιών Υγείας και Βιοϊατρικής Τεχνολογίας*, 1992
- ΤΖΕΦΡΕΥ Λ., ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ Γ., *Η Τεχνολογική Υποδομή της Βιοϊατρικής Τεχνολογίας. Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών της Υγείας*, 1994
- ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ Ι., *Πληροφοριακά Συστήματα Υγείας*, 2002

ΚΔΥΥ-Μ06: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα περιλαμβάνει τρεις ενότητες: τις σύγχρονες προτεραιότητες των πολιτικών υγείας που έχουν θεσπιστεί από Διεθνείς Οργανισμούς, το σχεδιασμό κατάλληλων πολιτικών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, μέσω της ανάλυσης των αναγκών υγείας του πληθυσμού καθώς και η αξιολόγηση τους

Επιδίωξη του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι σπουδαστές με τις έννοιες του σχεδιασμού πολιτικής υγείας και τη χρήση εργαλείων για την αξιολόγηση των σχετικών προγραμμάτων και πολιτικών

Ειδικοί στόχοι:

Το μάθημα στοχεύει στη μεθοδολογική ενασχόληση και στην πρακτική εφαρμογή των ανωτέρω στην χάραξη και διαμόρφωση ορθολογικών πολιτικών υγείας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ενός Νοσοκομείου. Ειδικότεροι στόχοι του μαθήματος αποτελούν:

- Οι σπουδαστές να περιγράφουν και να αιτιολογούν τις διαδικασίες θέσπισης στόχων πολιτικής υγείας
- Οι σπουδαστές να μπορούν να χρησιμοποιούν ως κρατικοί υπάλληλοι τις αποκτηθείσες γνώσεις για την εφαρμογή και αξιολόγηση των συναφών πολιτικών
- Οι σπουδαστές να συνεισφέρουν ως κρατικοί υπάλληλοι στη θεμελίωση ενός αποτελεσματικότερου δημόσιου τομέα

Οι σπουδαστές να συνεισφέρουν ως κρατικοί υπάλληλοι στη θεμελίωση ενός αποτελεσματικότερου δημόσιου τομέα

Ο βασικός στόχος του μαθήματος αποτελεί τόσο η μετάδοση και η πρόσκτηση πρακτικά χρήσιμων γνώσεων όσο και η εξοικείωση με σύγχρονες μεθοδολογίες τεχνικές και εργαλεία ως μαθησιακά προαπαιτούμενα για την ενεργό συμμετοχή εφαρμογής αυτών στο συναφές εργαστήριο που θα ακολουθήσει στον Β΄ Κύκλο της Ειδικής Φάσης.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Διεθνείς Οργανισμοί και ο ρόλος τους στη θέσπιση πολιτικής υγείας
  - Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
  - Στόχοι Ανάπτυξης Χιλιετίας: κριτήρια-εργαλεία-σχεδιασμός
2. Διεθνείς Οργανισμοί και ο ρόλος τους στη θέσπιση πολιτικής υγείας
  - Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας/Ευρωπαϊκό Γραφείο
  - Σύγχρονες προτεραιότητες: κριτήρια-εργαλεία-σχεδιασμός

3. Διεθνείς Οργανισμοί και ο ρόλος τους στη θέσπιση πολιτικής υγείας
  - Ευρωπαϊκή Ένωση
  - Σύγχρονες προτεραιότητες: κριτήρια-εργαλεία-σχεδιασμός
4. Η έννοια και οι διαστάσεις του πληθυσμού
  - Φυσική κίνηση του πληθυσμού, πυραμίδες πληθυσμού, δημογραφική μετάβαση
5. Πηγές των δημογραφικών στοιχείων
  - Απογραφές, ληξιαρχικές καταγραφές, ειδικές δημογραφικές έρευνες, στατιστικές νοσηλευτικής κίνησης των θεραπευτηρίων
6. Αναλυτική παρουσίαση των δεικτών υγείας
  - Δείκτες νοσηρότητας/επίπτωση και επιπολασμός
  - Δείκτες θνητότητας και θνησιμότητας. Εφαρμογές
7. Χαρακτηριστικά του πληθυσμού
  - Οικονομικά χαρακτηριστικά: απασχόληση και ανεργία
  - Κοινωνικά χαρακτηριστικά: Human Development Index. Εφαρμογές
8. Δημογραφικά φαινόμενα Αναπαραγωγικότητα
  - Μέση διάρκεια γενεάς, μέτρηση αναπαραγωγικότητας. Εφαρμογές
9. Δημογραφικά φαινόμενα:Θνησιμότητα
  - Διεθνής Ταξινόμηση Νόσων Κακώσεων και Αιτιών Θανάτου. Ορθή συμπλήρωση Πιστοποιητικού Θανάτου. Εφαρμογές
- 10.Μέτρηση της θνησιμότητας
  - Αναλογικοί και αδροί δείκτες. Εφαρμογές
- 11.Μέτρηση της θνησιμότητας
  - Ειδικοί δείκτες θνησιμότητας. Εφαρμογές
- 12.Μέτρηση της θνησιμότητας
  - Ειδικοί δείκτες θνησιμότητας. Εφαρμογές
- 13.Βρεφική θνησιμότητα
  - Ορισμός του προβλήματος και παράγοντες κινδύνου
- 14.Μέτρηση βρεφικής θνησιμότητας
  - Νεογνική και όμημη βρεφική θνησιμότητα, δείκτες και εφαρμογές
- 15.Αρχές επιδημιολογικής έρευνας
  - Μεθοδολογία, περιγραφικές αναλυτικές μελέτες
- 16.Αρχές επιδημιολογικής έρευνας
  - Επιλογή δείγματος- διασφάλιση εγκυρότητας
- 17.Αρχές επιδημιολογικής έρευνας
  - Ανάπτυξη και συγγραφή ερευνητικού πρωτοκόλλου. Διάχυση των αποτελεσμάτων
- 18.Health for all Database (WHO)
  - Αναλυτική παρουσίαση παραδείγματα-εφαρμογές
- 19.Health for all Database (WHO)
  - Αναλυτική παρουσίαση παραδείγματα-εφαρμογές
- 20.Αξιολόγηση προγραμμάτων και πολιτικών υγείας
  - Ανάλυση των αναγκών, θέσπιση στόχων και μέτρηση της απόδοσης των παρεμβάσεων

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανδριώτη Δ. Ρουμελιώτη Α. *Δημογραφία, Δημόσια Υγεία και Πολιτική Υγείας*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007
2. Ανδριώτη Δ. Η Επιδημιολογική Προσέγγιση της Υγείας των Γυναικών στη Χώρα μας, Στο: Ρουμελιώτη Α., Κυριόπουλος Γ.(επιμ) *Υγεία και Υπηρεσίες Υγείας στο Γυναικείο Πληθυσμό*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008

3. Ανδριώτη Δ. Ρουμελιώτη Α. Η Σημασία των Δημογραφικών Δεδομένων και της Επιδημιολογίας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Στο: Κορνάρου Ε., Ρουμελιώτη Α (επιμ) Δημόσια Υγεία: Θεωρία και Πράξη, Θέματα Επιδημιολογίας, Μεθοδολογίας της Έρευνας και Στατιστικής. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007

4. Ανδριώτη Δ. *Υγειονομικός Χάρτης Νομού Ξάνθης* Βελτίωση της υγείας γυναικών ορεινών περιοχών. Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG III. Πρόγραμμα Γετνίασης Ελλάδα-Βουλγαρία. Ξάνθη 25-26 Απριλίου 2007

5. Ανδριώτη Δ. Ρουμελιώτη Α *Η Δημόσια Υγεία στα Βαλκάνια: Προτεραιότητες και Πολιτικές*. Συνάντηση Εργασίας για το Έργο «Δημιουργία Διασυνοριακού Κέντρου Δημόσιας Υγείας (ΔΙΚΕΔΥ) Κιλκίς». Κιλκίς 31 Ιανουαρίου 2005

Ξενογλώσση

Hennekens Ch, Buring J (1987) *Epidemiology in Medicine*. Little Brown and co

WHO 2010. *Health for All Database* European Office, Copenhagen

ΚΔΥΥ-Θ03: ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ

ΚΔΥΥ-M07: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η μεταφορά γνώσεων που αναφέρονται στα αντικείμενα διοίκησης, της οργάνωσης, της ανάπτυξης και της διαχείρισης των Νοσοκομειακών Υπηρεσιών, με έμφαση την αξιολόγηση της λειτουργικής αποδοτικότητας του Νοσοκομείου.

Ειδικοί στόχοι:

Ειδικότεροι στόχοι του μαθήματος αποτελούν η κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης και της δυναμικής των συντελούμενων αλλαγών στο νοσοκομειακό τομέα, η αξιοποίηση των αρχών, μεθόδων και τεχνικών οργάνωσης και διοίκησης νοσοκομείων και η συμβολή στην ανάπτυξη και εισαγωγή καινοτόμων οργανωτικών δομών στα νοσοκομεία.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Αρχές Νοσοκομειακής Διοίκησης

Προσεγγίσεις της μεταβολής που διαχρονικά έχουν επέλθει στη Διοίκηση των Νοσοκομείων στην Ελλάδα.

2. Ιστορική Εξέλιξη Διοίκησης Νοσοκομείων –Σύγχρονες Απόψεις

Ανάλυση των μεταβολών των διοικητικών προτύπων και οι επιπτώσεις στην οργάνωση και λειτουργία των Νοσοκομείων του Εθνικού Συστήματος Υγείας

3. Οργανωτικά Πρότυπα Νοσοκομείων

Ανάλυση των οργανωτικών προτύπων και των κατά καιρούς επιλογών για την οργάνωση των Νοσοκομείων

4. Νομικοί Περιορισμοί και Δυνατότητες

Ανάλυση των νομικών περιορισμών στην Διοίκηση των Νοσοκομείων και των εκάστοτε δυνατοτήτων εισαγωγής νέων μεθόδων

5. Οργανωτικές Μεταβολές

Ανάλυση των αιτίων και των αναγκών που διαχρονικά επέφεραν μεταβολές στο νομικό πλαίσιο της οργάνωσης και της διοίκησης των Νοσοκομείων

6. Οργάνωση και Διοίκηση Νοσοκομείων στη ΕΕ

Συστηματική προσέγγιση και ανάλυση δομών και λειτουργιών Νοσοκομείων στην ΕΕ και ανάδειξη βέλτιστων πρακτικών

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ABEL-SMITH B. και συν, *Έκθεση της Ειδικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για τις Ελληνικές Υπηρεσίες Υγείας, Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας & κοινωνικών ασφαλίσεων, Αθήνα 1994*

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Μ., ΚΑΡΟΚΗΣ Α., ΠΟΛΥΖΟΣ Ν., ΡΟΥΠΙΑΣ Θ., ΣΙΣΣΟΥΡΑΣ Α., ΥΦΑΝΤΟΠΥΛΟΣ Γ., *Μελέτη για τον σχεδιασμό και την οργάνωση των Υπηρεσιών Υγείας: Ανάλυση και Δομή του Συστήματος, Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα 1994*

ΚΑΡΥΩΤΗΣ Π., *Management υπηρεσιών Υγείας & βιοιατρικής Τεχνολογίας, euroclinica, Αθήνα 1992*

ΛΙΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Λ., *Το Προϊόν του Νοσοκομείου: Θεωρητικά και Πρακτικά Προβλήματα μέτρησης, Επιθεώρηση Υγείας, !(7): 59-64, 1990*

ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ, *Διοίκηση Logistics, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, 1999*

Ξενόγλωσση

GINTZBERG E., *Tomorrow's Hospital: a look to the 21st century, Yale UNIVERSITY PRESS, N. Haven & London 1997*

HADLEY J. AND ZUCKERMAN S., *Determinants of Hospital costs: outputs, inputs, and regulation in the 1980s, The Urban INSTITUTE PRESS, USA 1991*

JAE K SHIM-JOEL G. SIEBEL, *Budgeting Basics, Guide for non financial Management, Prentice Hall 1994*

WOLPER F. LOWRENCE, *Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας, Τόμος Β, Το Νοσοκομείο στο πλαίσιο ενός Συστήματος Οργανωμένης Παροχής Φροντίδας, Mediforce 2001*

ΚΛΥΥ-M08: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αποτελεί κοινή αποδοχή ότι ο τρόπος οργάνωσης και χρηματοδότησης του νοσοκομείου επιδρά άμεσα στη συνολική του δραστηριότητα και στη δυνατότητα παρέμβασης για τον έλεγχο της απόδοσης. Η αύξηση των δαπανών υγείας σε συνδυασμό με την αναγκαιότητα ελέγχου της αποδοτικής χρήσης των πόρων δημιούργησε την ανάγκη για άντληση οργανωμένων οικονομικών πληροφοριών με άμεσο στόχο τη βελτίωση της οικονομικής διοίκησης (financial management) σε όλα τα επίπεδα. Με αυτήν την έννοια το μάθημα αποσκοπεί στην μεταφορά γνώσεων, τεχνικών και μεθόδων όσο και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που αναφέρονται στο χρηματοοικονομικό μάνατζμεντ του νοσοκομειακού τομέα.

Ειδικοί στόχοι:

Ειδικότερα το μάθημα στοχεύει :α) στην εξειδίκευση στη κατάρτιση, εκτέλεση , διαχείριση και έλεγχο νοσοκομειακών προϋπολογισμών βασισμένων στην ορθή κατάτμηση ανά τμήμα και δραστηριότητα β) στη διαχείριση των προμηθειών των Νοσοκομείων όπως (φάρμακα αναλώσιμα υλικά , τεχνολογικός εξοπλισμός πάγια κ.α.) που μπορεί να γίνει μέσω λογιστικών συστημάτων και εφαρμογής της σύγχρονης τεχνολογίας τόσο σε hardware όσο και σε software.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η ενότητα: Ο Προϋπολογισμός ως εργαλείο χρηματοοικονομικού μάνατζμεντ

- Το νοσοκομείο ως οικονομική μονάδα - «επιχείρηση» τρόποι, και μέθοδοι χρηματοδότησης, οικονομικοί δείκτες, σύνταξη- ανάπτυξη – πραγμάτωση έλεγχος προϋπολογισμού κλπ.
- Ο προϋπολογισμός ως εργαλείο του σχεδιασμού
- Πρότυπα προϋπολογισμών
- Σφαιρικός προϋπολογισμός
- Προϋπολογισμός νοσοκομείου
- Προϋπολογισμός-απολογισμός
- Προϋποθέσεις εισαγωγής του κατά τμήμα προϋπολογισμού στο Ελληνικό Δημόσιο Νοσοκομείο

2^η ενότητα: Σύστημα προμηθειών στο νοσοκομειακό τομέα

- Σχεδιασμός προμηθειών του νοσοκομείου και του Πε.ΣΥ
- Ενιαίο πρόγραμμα προμηθειών
- Προμήθειες εκτός ΕΠΠ
- Έκτακτες προμήθειες- μικροπρομήθειες
- Συστήματα διαχείρισης προμηθειών

- Κρίσιμα θέματα (λειτουργικά και νομιμότητας) στην διαδικασία διαχείρισης προμηθειών

3^η ενότητα: Σύγχρονα εργαλεία χρηματοοικονομικού μανάτζμεντ Νοσοκομείων στην ΕΕ

- Συστηματική παρουσίαση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικού μανάτζμεντ
- Επιλεκτική παρουσίαση εφαρμογών στην ΕΕ
- Κριτική αποτίμηση εισαγωγής αυτών ως βέλτιστων πρακτικών στον νοσοκομειακό τομέα στην Ελλάδα

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

ΚΟΝΤΟΥΛΗ – ΓΕΙΤΟΝΑ Μ., *Σφαιρικός Προϋπολογισμός: Μια Μορφή Χρηματοδότησης των Νοσοκομείων. Η Περίπτωση του Ελληνικού ερυθρού Σταυρού*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1992

ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Ι., ΝΙΑΚΑΣ Δ., *Η Πρόκληση του Ανταγωνισμού στον Υγειονομικό Τομέα Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών Υγείας*, Αθήνα 1993

ΛΙΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Λ., *Το Προϊόν του Νοσοκομείου: Θεωρητικά και Πρακτικά Προβλήματα μέτρησης, Επιθεώρηση Υγείας*, 1(7): 59-64, 1990

ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ., *Διοίκηση Logistics*, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, 1999

Ξενόγλωσση

HADLEY J. AND ZUCKERMAN S., *Determinants of Hospital costs : outputs, inputs, and regulation in the 1980s*, The Urban INSTITUTE PRESS, USA 1991

BALLON H RONALD *Business Logistics*, Prentice Hall 1992

WELSCH-HILTON-Cordon, *Budgeting*, Prentice Hall 1998

JAE K SHIM-JOEL G SIEBEL , *Budgeting Basics. Guide for non financial Management*, Prentice Hall, 1994

WOLPER F. LOWRENCE, *Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας*, Τόμος Β , Το Νοσοκομείο στο πλαίσιο ενός Συστήματος Οργανωμένης Παροχής Φροντίδας , Mediforce, 2001

HILTON R., *Management Accounting*, third edition , MC Graw Hill 1997

ΚΔΥΥ-Μ09: ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ & ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Όπως είναι γνωστό το κόστος αποτελεί μια σημαντική πληροφορία για τη διοίκηση. Η δημιουργία της πληροφορίας του κόστους προκύπτει μέσω της συλλογής, κατάταξης και του προσδιορισμού των στοιχείων του. Η πληροφορία για το κόστος μπορεί να αφορά το κόστος ανά κλινική, το κόστος ανά ασθενή, το κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας και το πόσο αποδοτικό είναι το σύστημα των δημόσιων νοσοκομείων. Ξεχωριστές πληροφορίες αποτελούν η πληροφορία για το κόστος ανά Κέντρο Κόστους (Παρεχόμενης υπηρεσίας, Διοικητικών υπηρεσιών, κ.α.)

Επομένως σκοπός του μαθήματος είναι η εκπαίδευση των σπουδαστών στο νέο λογιστικό σύστημα σύμφωνα με το διπλογραφικό σύστημα και τις μεθόδους κοστολόγησης των παρεχομένων υπηρεσιών, στο πλαίσιο των κέντρων κόστους και του σφαιρικού προϋπολογισμού. Απαραίτητο στοιχείο θεωρείται η ανάλυση των βοηθητικών και απαραίτητων εργαλείων για τον προσδιορισμό των πληροφοριών που απαιτούνται για την παρακολούθηση της αναλυτικής λογιστικής και κοστολόγησης με έμφαση την ολοκληρωμένη μηχανοργάνωση των Υπηρεσιών ενός Νοσοκομείου.

Ειδικοί στόχοι:

Ειδικότερα το μάθημα στοχεύει να καταστήσει ικανούς τους σπουδαστές στην ανάλυση των διαδικασιών παρακολούθησης

1. Των λογιστικών πληροφοριών με την εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος στα δημόσια νοσοκομεία σε ξεχωριστά κυκλώματα της Γενικής Λογιστικής, του Δημόσιου Λογιστικού (Προϋπολογισμός) και της Αναλυτικής Λογιστικής και
2. Των πληροφοριών σχετικά με το κόστος των δημόσιων νοσοκομείων.

ΙΙ. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η ενότητα: Λογιστικό Σύστημα

- Αρχές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου (για τα δημόσια νοσοκομεία)
- Λογιστικά Κυκλώματα
- Γενική Λογιστική,
- Δημόσιο Λογιστικό,
- Αναλυτική Λογιστική
- Λογιστικές Καταστάσεις
- Σχέσεις των λογιστικών συστημάτων και λογιστικές πληροφορίες για κάθε λογιστικό κύκλωμα

2^η ενότητα: Κοστολόγηση Δημοσίων Νοσοκομείων

- Έννοιες: Κόστος, Έξοδο, Κοστολόγηση
- Ανάλυση των Κέντρων Κόστους
- Τεχνικές κοστολόγησης
- Κοστολόγηση των Κέντρων Κόστους
- Παρακολούθηση του κόστους μέσω της Αναλυτικής λογιστικής (ομάδα 9)
- Κοστολόγηση πράξεων-δράσεων, ιατρικών πράξεων, προγραμμάτων, κ.α.
- Δείκτες μέτρηση του κόστους
- Κοινωνικό Κόστος

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΕΝΙΕΡΗΣ Γ., ΚΟΕΝ Σ., ΚΩΛΕΤΣΗ Μ., 2002 *Λογιστική Κόστους*, Best Book Hunters, Αθήνα 2003

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Μ., ΚΑΡΟΚΗΣ Α., ΠΟΛΥΖΟΣ Ν., ΡΟΥΠΙΑΣ Θ., ΣΙΣΣΟΥΡΑΣ Α., ΥΦΑΝΤΟΠΥΛΟΣ Γ., *Μελέτη για τον σχεδιασμό και την οργάνωση των Υπηρεσιών Υγείας: Ανάλυση και Δομή του Συστήματος*, Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα 1994

ΚΑΡΥΩΤΗΣ Π., *Management υπηρεσιών Υγείας & βιοιατρικής Τεχνολογίας*, euroclinica, Αθήνα 1992

ΚΟΝΤΟΥΛΗ – ΓΕΙΤΟΝΑ Μ., *Σφαιρικός Προϋπολογισμός: Μια Μορφή Χρηματοδότησης των Νοσοκομείων. Η Περίπτωση του Ελληνικού ερυθρού Σταυρού*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1992

ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ., *Διοίκηση Logistics*, Σύγχρονη εκδοτική, 1999

HADLEY J.AND ZUCKERMAN S., *Determinants of Hospital costs: outputs, inputs, and regulation in the 1980s*, THE URBAN INSTITUTE PRESS, USA 1991

HILTON R., *Management Accounting*, third edition , MC Graw Hill 1997

ΚΛΥΥ-Μ10: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει τους σπουδαστές στις βασικές αρχές και στις σύγχρονες τάσεις της διοίκησης της ποιότητας στον τομέα της υγείας. Η διοίκηση της ποιότητας αποτελεί, διεθνώς αλλά και στην χώρα μας, προσέγγιση μανάτζμεντ με αυξημένο ενδιαφέρον για τον ευαίσθητο χώρο των υπηρεσιών υγείας και συμπεριλαμβάνει ένα οργανωμένο σύνολο εννοιών, μεθόδων, οργανωτικών ενεργειών, προτύπων και συστημάτων.

Η διδασκαλία του μαθήματος έχει σημείο εκκίνησης το θεωρητικό πλαίσιο της διοίκησης της ποιότητας και καταλήγει σε μελέτες εφαρμογής και παραδείγματα από τον Ελληνικό και Διεθνή χώρο. Η σύνδεση της θεωρίας με την «καθημερινότητα» έχει ως απώτερο στόχο την μεταλαμπάδευση στους σπουδαστές της σύγχρονης ασθενοκεντρικής κουλτούρας για την διοίκηση της ποιότητας στην υγεία. Κατά αυτή την έννοια, το μάθημα συμβάλει στην ανάπτυξη ή/και στην υλοποίηση των πολιτικών για την ποιότητα στον δημόσιο τομέα της υγείας καθώς και στην ενδυνάμωση υπαρχόντων επιχειρησιακών λειτουργιών μανάτζμεντ στους οργανισμούς υγείας.

Ειδικοί στόχοι:

Βασικοί μαθησιακοί στόχοι και προσδοκώμενο αποτέλεσμα του μαθήματος αποτελούν:

- Να γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις για την Ποιότητα στις Υπηρεσίες Υγείας
- Να γνωρίζουν τα συστήματα διοίκησης ποιότητας και να αξιολογούν τις δυνατότητες εφαρμογής αυτών στην υγεία («καλές πρακτικές»)
- Να αποκτήσουν την ικανότητα διασύνδεσης και εφαρμογής αυτών με σημαντικούς τομείς λειτουργίας των Νοσοκομείων

ΙΙ. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Ορισμοί και Ιστορική Αναδρομή – Σύγχρονες Τάσεις για την Ποιότητα στην Υγεία

- Εννοιολογικές προσεγγίσεις, ορισμοί της ποιότητας και το «κίνημα για την ποιότητα» στις υπηρεσίες υγείας.
- Διαστάσεις της ποιότητας στις υπηρεσίες υγείας.
- Η έννοια του κόστους ποιότητας.
- Ιστορική αναδρομή της ποιότητας: Επιθεώρηση, έλεγχος, διασφάλιση και διοίκηση ολικής ποιότητας.
- Διάκριση και κατηγοριοποίηση των συστημάτων διοίκησης της ποιότητας.
- Σύγχρονες μεθοδολογικές επισημάνσεις για την υλοποίηση και την χρηματοδότηση της ποιότητας στην υγεία.

2. Συστήματα Διοίκησης Ποιότητας και Ασφάλειας με Εφαρμογή στον Τομέα της Υγείας

- Η δραστηριότητα της τυποποίησης: Φορείς τυποποίησης & επίπεδα τυποποίησης.
- Πρότυπα Ποιότητας & Ασφάλειας: Συστήματα Ποιότητας & Ασφάλειας, ο υποχρεωτικός τομέας των συστημάτων ποιότητας και ασφάλειας.
- Οδηγίες νέας κατεύθυνσης και σημάνσεις προϊόντων (CE).
- Αναλυτική παρουσίαση της σειράς προτύπων ΕΛΟΤ EN ISO 9000:2000 με έμφαση στο πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2000.
- Τύποι Επιθεώρησης και Πιστοποίηση: Επιθεώρηση τρίτου μέρους, φορείς πιστοποίησης, διαδικασία πιστοποίησης, δαπάνες πιστοποίησης και η σημασία της πιστοποίησης της ποιότητας στην υγεία.
- Διαπίστευση: Η έννοια της διαπίστευσης, αρχές διαπίστευσης και το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης.
- Ενιαία ανάπτυξη και διαχείριση συστημάτων ποιότητας και ασφάλειας στην υγεία: Παραδείγματα οργανισμών παροχής υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα.

3. Ολική Ποιότητα και Διεθνείς Οργανισμοί Διοίκησης Ολικής Ποιότητας στην Υγεία

- Εισαγωγή στην Διοίκησης Ολικής Ποιότητας: εννοιολογικός προσδιορισμός, η συνεχής βελτίωση, η έννοια των κύκλων ποιότητας.
- Βραβεία ποιότητας: δομή και κριτήρια βραβείων ποιότητας, τα βραβεία ως συστήματα αυτο-αξιολόγησης υγειονομικών οργανισμών, Ευρωπαϊκό Βραβείο Ποιότητας (European Quality Award), Αμερικάνικο Βραβείο Ποιότητας (Malcolm Baldrige Quality Award).
- Επισκόπηση των διεθνών οργανισμών για την διοίκηση της ποιότητας στην υγεία: National Institute of Clinical Excellence (NICE), Commission for Health Improvement (CHI), Institute for Healthcare Improvement (IHI), National Consortium for Healthcare Process Excellence (NCHPE), National Committee for Quality Assurance (NCQA), Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations (JCAHO)

4. Σύνδεση της Διοίκησης Ποιότητας με τις Πολιτικές Υγείας

- Σύνδεση Συστημάτων Ποιότητας με τον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό: Ενσωμάτωση συστημάτων Διοίκησης της Ποιότητας & Ασφάλειας στον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό.
- Σύνδεση Συστημάτων Ποιότητας & πληροφορικής της υγείας: Παράλληλη ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων & συστημάτων Διοίκησης της Ποιότητας.
- Σύνδεση Συστημάτων Ποιότητας με τις Προμήθειες: Διεργασία προμηθειών, σχέση προμηθευτών και νοσοκομείου, τεχνικές επιτροπές για τις προμήθειες στην υγεία.
- Μελέτες εφαρμογής και παρουσίαση εγχειριδίων διαχείρισης της ποιότητας, οι βασικές διεργασίες & διαδικασίες ποιότητας για τον χώρο του Νοσοκομείου.

- Παραδείγματα εφαρμογής των Εργαλείων (Διοικητικών & Ελέγχου) Ποιότητας.

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BOHIGAS L. & HEATON C., *Methods for external evaluation of health care institutions, International Journal for Quality in Health Care*, 12(3), 231 – 238, 2000

CRAGO M., *Keeping Current - Medicare Service Pushes Certification to ISO 9001*, QUALITY PROGRESS, 35 (3), 2002

CRAGO M. & ILLON R., *Healthcare Process Management Quality and ISO 9000, Part I. Infusion Magazine, National Home Infusion Association (NHIA)*, 8(4), 2002

ΔΕΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ Ν., «*Διοίκηση Ολικής Ποιότητας*», Αθήνα, 1997

ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ., Χ. ΛΙΟΝΗΣ, Κ. ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ, Γ. ΤΣΑΚΟΣ, *Η Ποιότητα στις Υπηρεσίες Υγείας*, ΕΚΔ. ΘΕΜΕΛΙΟ / Κοινωνία και Υγεία, 2004

SILA I. & EBRAHIMPOUR M., *An Investigation of the total quality management survey based research published between 1989 and 2000: A literature Review*, International Journal of Quality and Reliability Management, 19(7), 902-970, 2002

ΤΣΙΟΤΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ., «*Βελτίωση Ποιότητας*», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΓ. ΜΠΙΕΝΟΥ, Αθήνα, 1995

WENSING M. & ELWYN G., *Improving the quality of health care Methods for incorporating patients' views in health care*, BMJ, 326, 877 – 879, 2003

ΚΔΥΥ-Θ04: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΚΔΥΥ-Ε01: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΤΟΠΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το εργαστήριο αυτό έχει στόχο την παρουσίαση των θεμάτων που αφορούν: την οργάνωση του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων μιας εφαρμογής για τον παγκόσμιο ιστό, την τεκμηριωμένη επιλογή των εργαλείων και των τεχνικών για την ανάπτυξη μιας εφαρμογής, τα κριτήρια στην αξιολόγηση και την υλοποίηση των κριτηρίων αυτών σε πραγματικές εφαρμογές. Επιδιώκει να προσφέρει στον σπουδαστή δεξιότητες αξιολόγησης διαδικτυακών τοποθεσιών αναφορικά με τις πηγές πληροφορίας (ακρίβεια, κυριότητα, αντικειμενικότητα, ανανέωση, κάλυψη θεμάτων), τον σχεδιασμό και την απόδοση (αισθητική, αναγνωσιμότητα, χρηστικότητα), τις υπηρεσίες, την υλοποίηση, την απόδοση και την ασφάλεια. Έμφαση δίνεται σε παρουσίαση μοντέλων και μεθοδολογιών διασφάλισης ποιότητας και στην σύγκριση των μοντέλων αξιολόγησης της ποιότητας διαδικτυακών τοποθεσιών. Η όλη προσέγγιση θα βασιστεί στο Πλαίσιο Πιστοποίησης Δημόσιων διαδικτυακών τόπων που έχει εκδώσει το Υπουργείο Εσωτερικών.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1^η ενότητα: Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

- Πλαίσιο Πιστοποίησης Δημόσιων διαδικτυακών τόπων
- Πλαίσιο διαλειτουργικότητα και υπηρεσιών ηλεκτρονικών συναλλαγών
- Πλαίσιο Ψηφιακής αυθεντικοποίησης

2^η ενότητα: Πλαίσιο πιστοποίησης Δημόσιων διαδικτυακών τόπων

Θα παρουσιαστούν θέματα που αναπτύσσονται στο Πλαίσιο Πιστοποίησης Δημόσιων Διαδικτυακών Τόπων όπως:

- Διαχείριση Διαδικτυακού Τόπου: Οργανωτικό σχήμα διαχείρισης του διαδικτυακού τόπου, Ρόλοι και αρμοδιότητες
- Δομή και οργάνωση δημόσιων διαδικτυακών τόπων
  - Ονοματοδοσία δημόσιων διαδικτυακών τόπων: ονομασία χώρου, γλώσσα, τρόπος γραφής και μέγεθος ονόματος χώρου
  - Εικαστική παρουσίαση: Χρώματα και χρωματικοί συνδυασμοί, Γραμματοσειρές, Εικονίδια, Σύνδεσμοι, Τρόπος και ύφος γραφής

- περιεχομένου, Έκταση ιστοσελίδων, Μέγεθος ιστοσελίδων, Μορφοποίηση και παρουσίαση περιεχομένου, Χρήση ειδικών μορφών περιεχομένου
- Δομή και περιεχόμενο δημόσιων διαδικτυακών τόπων: Αρχική σελίδα, Περιεχόμενο ιστοσελίδων διαδικτυακού τόπου, Δομή περιεχομένου, Διαχείριση περιεχομένου, Ορθότητα – πληρότητα – επικαιρότητα - ανανέωση περιεχομένου, Γλώσσα περιεχομένου, Μηχανή αναζήτησης, Χάρτης του τόπου, Πλοήγηση, Επικοινωνία με το φορέα
  - Προσβασιμότητα: WAI, WCAG
  - Πολλαπλοί διαδικτυακοί τόποι
  - Ηλεκτρονικές υπηρεσίες και διαλειτουργικότητα
    - Ηλεκτρονικές υπηρεσίες: Υποστήριξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών, Ηλεκτρονικές πληρωμές, Παρακολούθηση προόδου διεκπεραίωσης υποθέσεων, Εκτύπωση και τοπική αποθήκευση περιεχομένου
    - Υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας: Υπηρεσίες παροχής ενημέρωσης στους χρήστες, Χώροι συζήτησης των χρηστών
    - Διαλειτουργικότητα διαδικτυακού τόπου με back-office συστήματα και άλλους διαδικτυακούς τόπους
  - Αξιολόγηση περιεχομένου, ηλεκτρονικών υπηρεσιών και λειτουργίας δημόσιων διαδικτυακών τόπων
  - Ασφάλεια Συστημάτων & Προστασία Προσωπικών Δεδομένων
    - Πολιτικές ασφάλειας
    - Πρόσβαση – Αυθεντικοποίηση
    - Μετάδοση
    - Αποθήκευση
    - Ακεραιότητα συναλλαγών
    - Διαθεσιμότητα & απόδοση συστημάτων
    - Φιλοξενία ΔΔΤ σε υποδομές ιδιωτικών φορέων
  - Χρήστες δημόσιων διαδικτυακών τόπων: Κατηγορίες χρηστών, Δικαιώματα χρηστών, Εγγραφή χρηστών
  - Νομικά θέματα: Προσωπικά δεδομένα, Πνευματικά δικαιώματα, Όροι χρήσης – Αποκηρύξεις

- Διάδοση δημόσιων διαδικτυακών τόπων: Καταχώρηση σε μηχανές αναζήτησης, Καταχώρηση σε συναφείς διαδικτυακούς τόπους, Δράσεις προώθησης του διαδικτυακού τόπου

3^η ενότητα: Εργαλεία για την αξιολόγηση Διαδικτυακών τόπων

- Τεχνολογικά εργαλεία για τον έλεγχο θεμάτων που πραγματεύεται το Πλαίσιο *Πιστοποίησης* Δημόσιων διαδικτυακών τόπων π.χ. *W3C*, *WAI*, *μέτρηση απόδοσης*, *καταγεγραμμένες* σύνοδοι, κλπ.
- Αξιολόγησης ποιότητας διαδικτυακών τόπων με διερευνητικές μεθόδους: Έρευνα στο περιεχόμενο, Συνεντεύξεις από αρμόδια στελέχη φορέων, και ομάδες χρηστών, διεξαγωγή έρευνας, ερωτηματολόγια,

4^η ενότητα: Αξιολόγηση της ποιότητας διαδικτυακών τόπων

Συγκεκριμένα παραδείγματα εφαρμογής αξιολόγησης δημόσιου διαδικτυακού τόπου. Τα παραδείγματα αυτά θα επιλεγούν έτσι ώστε να καλύπτουν την κεντρική Διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση και ανεξάρτητους φορείς του Δημοσίου.

5^η ενότητα: Μελέτη Περιπτώσεων (Πραγματικές Εφαρμογές)

Συγκριτική Αξιολόγηση Διαδικτυακών Τόπων Δημόσιας Διοίκησης. Μελέτες περίπτωσης σπουδαστών.

III. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

www.e-gif.gov.gr: Πλαίσιο Παροχής υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πρότυπα διαλειτουργικότητας.

Looking on the Web, D. GRAY, Creative Professional Press, 2000

Web Page Design, Sunsoft Press, M. E. MORRY & R. J. HINRICHS, Mountain View, CA, 1996

Webmaster in a Nutshell, S. SPAINBOUR & V. QUERCIA, O'Reilly, 1999

www.uie.com - Περιέχει πληροφορίες για τη σχεδίαση συστημάτων διεπαφής

www.usableweb.com - Περιέχει πληροφορίες για τη σχεδίαση συστημάτων διεπαφής

www.topsites.net - Οι καλύτερες τοποθεσίες στο Παγκόσμιο Ιστό

www.digits.com/top/ - Οι καλύτερες τοποθεσίες στο Παγκόσμιο Ιστό

www.webstyleguide.com/ - Σχεδιασμός Κόμβου Web

- Ίδρυμα Λαμπράκη, «Οδηγός ποιότητας διαδικτυακών κόμβων πολιτιστικών οργανισμών» - χρηματοδοτούμενο από ΕΠ «Κοινωνία της πληροφορίας» στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, 2005, διαθέσιμο [online]:<http://www.infosoc.gr/meletes/>
- Nielsen J., "Designing Web Usability", New Riders Publishing, 2000
- Παππάκου Νεφέλη-Αριάδνη Πτυχιακή Εργασία Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, Τμήμα Ακολούθων ΟΕΙ, 2006.
- Wang R. Y., and Strong D. M., "Beyond Accuracy: What Data Quality Means to Data Consumers", *Journal of Management Information Systems*, No.12, April 1996, p. 5-34
- Ho J., "Evaluating the WWW: A global study of commercial sites", *Journal of Computer Mediated Communication*, Vol.3, Iss.1, June 1997
- Cockburn C., and Wilson T.D., "Business Use of the World Wide Web", *Information Journal of International Management*, Vol.26, No.2, p.83-102, 1996
- Boon O., Hewett W.G., and Parker C.M. "Evaluating the Adoption of the Internet: A Study of an Australian Experience in Local Government", *Proceedings of the 13th International Bled Electronic Commerce Conference*, Bled, Slovenia, 19–21 June 2000
- Burgess L. and Cooper J., "MICA: A Model for Classification of Business Adoption of Internet Commerce", *Proceedings of the 12th International Bled Electronic Commerce Conference*, Bled, Slovenia, 7–9 June 1999
- Burgess L. and Cooper, J., "Extending the Viability of MICA as a Metric for Explaining the Process of Business Adoption of Internet Commerce", *Proceedings of ICTEC 2000*, Dallas, Texas, November 2000
- Burgess, L., Cooper J. and Alcock, C., "The Adoption of The Web as a Marketing Tool by Regional Tourism Associations (RTA's) in Australia", *Proceedings of ACIS2001*, Coffs Harbour, Australia, 5-7 December 2001
- Doolan B., Burgess, L., and Cooper, J., "Use of the Web for Destination Marketing in Regional Tourism", *Proceedings of the 2nd We-B Conference*, Perth, Australia, November, 2001
- Turner C., "The information e-economy: business strategies for competing in the global age", Kogan Page, 2000, p.3
- Zeithaml V.A. , Parasuraman A., and Malhotra A., "Service Quality Delivery Through Web Sites: A Critical Review of Extant Knowledge", *Academy of Marketing Science Journal*, Fall 2002, Vol. 30, No. 4, p. 362 – 375
- Malhotra N., Birks D., "Marketing research, Prentice Hall publications", 2nd European edition, 2003

ΚΛΥΥ-Ε02: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σκοπός είναι η μεθοδολογική παρουσίαση στατιστικών τεχνικών λήψης αποφάσεων. Συγκεκριμένα θα δοθεί έμφαση στη διαδικασία ελέγχου, μετασχηματισμού και περιγραφικής παρουσίασης των δεδομένων αφενός και αφετέρου στην χρήση τεχνικών ανάλυσης των δεδομένων και ερμηνεία των Στατιστικών αποτελεσμάτων που προκύπτουν με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS.

Στόχος είναι η εξοικείωση με ποσοτικές μεθόδους και πρότυπα λήψης αποφάσεων.

Ειδικοί στόχοι:

- Κατανόηση των βασικών εννοιών στη λήψη αποφάσεων
- Εξοικείωση με τις μεθοδολογίες στατιστικής λήψης αποφάσεων
- Εξοικείωση με τις μεθοδολογίες περιγραφικής παρουσίασης δεδομένων
- Εξοικείωση με τις μεθοδολογίες και τεχνικές της επαγωγικής στατιστικής και του τρόπου συμβολής τους στη λήψη αποφάσεων

ΙΙ. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Εισαγωγή στη Στατιστική Λήψη Αποφάσεων

- Εισαγωγή στη Λήψη Αποφάσεων. Εφαρμογή Μεθοδολογιών Στατιστικής Λήψης αποφάσεων στη Δημόσια Διοίκηση.

2. Εισαγωγή στο Στατιστικό πακέτο SPSS

3. Στατιστική Παρουσίαση Δεδομένων

- Παρουσίαση δεδομένων και Στατιστικοί έλεγχοι Δεδομένων: Πίνακες Συχνότητας, Διαγράμματα Ελέγχου κ.λπ.
- Στατιστικά Μέτρα
- Διαγράμματα
- Πίνακες Παρουσίασης
- Αναφορές

4. Στατιστική Συμπερασματολογία με χρήση του SPSS

- Έλεγχοι κανονικότητας
- Εκτίμηση μέσου
- Εκτίμηση διαστήματος εμπιστοσύνης για το μέσο
- Έλεγχος μέσης τιμής
- Έλεγχοι ανεξαρτησίας δύο μεταβλητών
- Έλεγχος συμφωνίας ή ασυμφωνίας δύο μεταβλητών

- Έλεγχοι δύο μέσων τιμών: Παραμετρικές και μη παραμετρικές διαδικασίες
- One Way Analysis of Variance Ανάλυση Διασποράς
- Πίνακας Συσχέτισης δύο μεταβλητών. Συντελεστές συσχέτισης. Γραμμική παλινδρόμηση.

5. Μελέτη Περίπτωσης

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΓΝΑΡΔΕΛΛΗΣ, *Εφαρμοσμένη Στατιστική*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΓΝΑΡΔΕΛΛΗΣ, *Ανάλυση Δεδομένων με το SPSS 14.0 for Windows*, Εκδόσεις Παπαζήση 2006

ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΙΑΛΑΜΑΣ, *Στατιστικές τεχνικές και εφαρμογές στις επιστήμες της αγωγής*, Εκδόσεις Πατάκη 2005

Ott Lyman, *An introduction to statistical methods and data analysis*, PWS – KENT, 1988

MARIJA J. NORUSIS, *SPSS 14.0 Guide to Data Analysis*, Prentice Hall, Inc. 2005

SOKAL R., ROHLF J., *BIOMETRY*, Freeman 1995

DRAPER N.R., SMITH H., *Applied Regression Analysis*, Wiley 1966

D. C. MONTGOMERY, *Design and Analysis of Experiments*, Εκδόσεις John Willey & Sons, 1995

I. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ, Α. ΚΑΣΤΑΝΙΑ, Χ. ΠΙΕΡΡΑΚΟΥ, *Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων στην Υγεία*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003

ΚΟΛΥΒΑ, ΜΑΧΑΙΡΑ, [Εισαγωγή στη Στατιστική θεωρία και Ασκήσεις](#), Εκδόσεις Ζήτη, 1999

DOWDY, SHIRLEY, [Statistics for Research](#) 1993

ΧΑΤΖΗΠΑΝΤΕΛΗΣ, *Ανάλυση Δεδομένων με τη Βοήθεια Στατιστικών πακέτων*, Εκδόσεις Ζήτη, 1998

ΚΔΥΥ-005: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Ειδική Φάση Σπουδών περιλαμβάνει τόσο θεωρητική όσο και εφαρμοσμένη εκπαίδευση η οποία έχει στόχο την καλλιέργεια και ενίσχυση των γλωσσικών γνώσεων και δεξιοτήτων των μελλοντικών στελεχών της Κοινωνικής Διοίκησης ώστε να αντεπεξέρχονται με αποτελεσματικότητα και δυναμισμό στα εργασιακά τους καθήκοντα. Σκοπός του μαθήματος είναι η κάλυψη ειδικών γλωσσικών δεξιοτήτων επαγγελματικού τύπου σε θέματα που άπτονται των γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του πνεύματος της άμιλλας και της συνεργασίας λόγω της αυξημένης πολυπλοκότητας των θεμάτων που καλούνται να διαχειριστούν μέσω ομαδικών δραστηριοτήτων, όπως είναι οι τεχνικές διαπραγματεύσεων, η επίλυση συγκρούσεων και θέματα που άπτονται του επαγγελματικού πεδίου των στελεχών της Κοινωνικής Διοίκησης. Οι επικοινωνιακές αλλά και κοινωνικές δεξιότητες είναι βασικά στοιχεία για την επαφή τους με το κοινό, κάτι που καθιερώνει τις γλωσσικές δεξιότητες ως απαραίτητο εργαλείο για τη διεκπεραίωσή τους. Η Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας απαιτεί διαφορετικά γλωσσικά πλαίσια στα οποία πρέπει να κινείται το στέλεχος και τα οποία απαιτούν γλωσσική εγρήγορση, και ευελιξία ώστε να είναι αποτελεσματικά ως προς την εφαρμογή της πολιτικής για την υγεία στη χώρα μας, με βασικό στόχο την ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα ξένων γλωσσών είναι εναρμονισμένο με τη νέα αρχιτεκτονική και δομή της δημόσιας διοίκησης. Οι διδάσκοντες του προγράμματος Ανάπτυξης Γλωσσικών & Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων αντλούν τη θεματολογία από αυθεντικά κείμενα Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας και Οργανισμών Κοινωνικής Πολιτικής, στοχεύοντας:

1. στην καλλιέργεια δεξιοτήτων γραπτής επικοινωνίας:

- με μεταφραστική άσκηση (ευθεία και αντίστροφη) κειμένων από πρωτότυπες πηγές καθώς και δραστηριότητες διαμεσολάβησης.
- με την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων προφορικής και γραπτής επικοινωνίας επαγγελματικού τύπου όπως σύνταξη αίτησης, ανακοίνωσης, περίληψης, αναφοράς, πρακτικών, ενημερωτικών δελτίων.
- με την εξοικείωση των σπουδαστών/τριών με βασικές έννοιες και όρους του χώρου της Υγείας, της Κοινωνικής Πρόνοιας και των Νοσοκομειακών Μονάδων.

2. στην καλλιέργεια δεξιοτήτων προφορικής επικοινωνίας:

- με διαδραστικές ασκήσεις μέσα σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες με στόχο την ανάπτυξη της έκφρασης.
- με προσομοίωση συνεντεύξεων με στόχο τη μορφοποίηση κοινωνικών δεξιοτήτων.
- με ασκήσεις προσομοίωσης στις τεχνικές διαπραγματεύσεων με στόχο την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων.
- με παρουσιάσεις ειδικών θεμάτων με στόχο τη διαχείριση της πληροφορίας.
- με δημόσιες σχέσεις και πρακτικά παραδείγματα συνεντεύξεων και παρουσιάσεων.

Αναλυτικότερα, τα θεματικά πεδία από τα οποία καλλιεργείται τόσο ο γραπτός όσο και ο προφορικός λόγος αντλούνται από την παρακάτω θεματολογία:

1. Ορολογία Διοικητικών Θεσμών
2. Οργάνωση Συστημάτων Υγείας
3. Οργάνωση Νοσοκομειακών Μονάδων
4. Οικονομική Ορολογία Υγείας
5. Αρχές Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας
6. Συμπλήρωση Τεχνικών Δελτίων
7. Διαχείριση Κοινοτικών Προγραμμάτων
8. Κοινωνική Πολιτική και Ευρωπαϊκή Ένωση
9. Δικαιώματα Ασθενών
10. Οι Δημόσιες Σχέσεις ως Μέσο Επικοινωνίας
11. Νοσοκομειακή και Ιατρική Ορολογία
12. Κοινοτικά προγράμματα και Κοινοτικές Οδηγίες
13. Τεχνικές Διαπραγματεύσεων
14. Πληροφοριακά συστήματα διοίκησης

III. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Αξιοποιείται η ξενόγλωσση βιβλιογραφία που χρησιμοποιείται για το σύνολο των μαθημάτων του Τμήματος. Η βασική ορολογία για κάθε θεματικό πεδίο αποδελτιώνεται από τον Τύπο, τους διεθνείς διαδικτυακούς τόπους και τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Επίσημες Εκδόσεις και χρησιμοποιείται ως αυθεντικό υλικό προς επεξεργασία. Ταυτόχρονα, χρησιμοποιούνται τα ηλεκτρονικά αρχεία Υπουργείων τα οποία έχουν άμεση σχέση με την Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Translation by A. DUFF, Oxford "*Approaches to translation*", P. NEWMARK, Phoenix.

"*Test your Professional English: Management*", SIMON SWEENEY, Penguin, Longman.

"*Business Assignments*", KEN CASLER and DAVID PALMER, Oxford University Press.

"*A Handbook of Commercial Correspondence*", A ASHLEY, Oxford University Press, Second Edition.

"*Professional presentations*", MALCOLM GOODALE, Cambridge University Press.

"*Office Administration*", EDNA TURNBULL, Cambridge University Press.

"*English for International Negotiations*", DREW ROGERS, Cambridge University Press.

"*Decisionmaker*", DAVID eVANS, Cambridge University Press.

"*It's a deal: A Practical negotiation handbook*", London, McGraw Hill, 1989.

"*Public Management Strategies*", San Francisco, Jossey Bass, c1990.

"*International organizations*", New Jersey, Prentice Hall 1991.

"*Marketing channels*", STERN, LOUIS W, Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1992.

"*Public Management Technology*", Chichester, Wiley, c1992.

"*Third framework programme for community research and technological development*", EK. E, Brussels :EK.(1990-1994).

"*The Communication of Politics*", , Negrine R. Polity Press, London, 1996.

"*OECD, Responsive Government*", OECD, Paris, 1996.

"*European approaches to crisis management*", JORGENSEN K, HAGUE : Kluwer Law Intern., c1997.

CNN Broadcasts (economic, financial, commercial) Video Tapes

Official Publications of the European Union, Organization for Economic Cooperation and Development.

Εφημερίδες

Athens News, The Observer, New York Times, The Guardian, Herald Tribune, the Independent, the Washington Post.

Περιοδικά

The Economist, Journal of European Public Policy, Foreign Affairs, Harvard International Review, European Law Journal, Newsweek, Common Market Law Review, European Union Review, Journal of Common Market Studies, Legal Issues of European Integration, OECD Economic Outlook, Parliamentary Affairs, the Spectator, Time, International Journal, World Politics, The World Today, Public Administration, Group and Organization Management, Journal of Public Economics.

Διαδικτυακοί τόποι

European Union	http://europa.eu.int
European Parliament	http://www.europarl.eu.int/news/public/default_en.htm
Council of the European Union	http://ue.eu.int/showPage.ASP?lang=en
European Commission	http://europe.eu.int/comm/index_en.htm
European Central Bank	http://www.ecb.int/home/html/index.en.html
European Economic and Social Committee	http://www.esc.eu.int/index_en.asp
Office for Official Publications of the European Communities	http://publications.eu.int/index_en.html
EUR-LEX, the portal to European Union law	http://europe.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm
Summaries of legislation	http://europe.eu.int/scadplus/scad_en.htm
EU Bookshop	http://bookshop.eu.int/eGetRecords?Template=Test_EU_B/en_index
Historical Archives of the European Union	http://www.iue.it/ECArchives/EN/Index.shtml
EU Glossary	http://europe.eu.int/scadplus/glossary/index_en.htm
Opinion polls	http://europe.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm
World Health Organization	http://www.who.int/en/
United Nations	http://www.un.org/
World Trade Organization (WTO)	www.wto.org/
American Society for Public Administration - Anonymous	www.aspanet.org
The National Academy of Public Administration	www.napawash.org
Institute of Public Administration	www.theipa.org
European Institute of Public Administration	http://www.eipa.nl/default.htm
United Nations Online Network in Public Administration and Finance	http://www.unpan.org/
NASPAA - National Association of Schools of Public Affairs and Administration	www.naspaa.org

ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

“Le français commercial”, M. DANILO, O. CHALLE, P. MOREL, Lire pour tous, Pocket.

“Le français commercial”, Larousse et Textes d'Études.

“La communication professionnelle”, M. DANILO.

“La rédaction professionnelle”, ed. d'Organisations.

“Les grands textes de l'économie et de la siologie”, C. D. ECHAUDEMAISON, NATHAN.

“Le français des affaires”+deux cassettes vidéo, Hatier-Didier.

“Résumé- Compte Rendu- Synthèse- Exposé- Commentaire”, Kauffmann.

“Le français des relations, internationales”, Hachette.

“La correspondance”, CLE international.

“Introduction aux sciences de la Communication”, La Découverte Paris, 2001

“Droit et Politiques des Communautés Européennes”, Paris, P.U.F., 1999.

“Les régimes de pension dans le secteur public européen”; Neyens P. κ.α., Maastricht: EIPA, c1992.

“Instruments économiques pour la protection de l' environnement”, OECD, Paris : OECD, 1991.

“La négociation-Conduite, théorie, applications”, Paris, Dalloz, 1990.

“La négociation internationale”, Paris, CNRS, 1980

“émissions sur l'actualité (TV 5) ”Vidéo

“Publications officielles de l'Union Européenne (Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση)

“Dictionnaire d'économie et de science sociale”, Nathan.

“Dictionnaire didactique de la langue française”, Armand Colin.

“Lexique de sciences économiques et sociales”, J. P. Piriou.

Εφημερίδες

Le Monde, Le Monde Diplomatique, Libération, Le Figaro, France soir, Expansion, Courrier International.

Περιοδικά

Le français dans le monde, Revue des affaires européennes, Revue trimestrielle de droit européen, Revue française de science politique, Revue générale de droit international public, Revue trimestrielle de droit européen, L'Express, Le nouvel Observateur, Revue administrative, Revue française de gestion, Revue politique et management publique, Revue du Marché Commun.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

«*Kleines Komplet*», Praxis.

«*Grundstufe-Grammatik*», HUEBER.

«*em-Mittelstufe- Grammatik*», HUEBER.

«*Lesen und Hoeren*», fuer das ZDaf, Εκδόσεις Καραμπάτος.

«*Ganz Gross*», Praxis.

«*Das Testbuch Wirtschaftsdeutsch*, Training WiDaF-Langescheidt.

«*Die Europaeische Union*» (Politik – Recht – Wirtschaft), Fischer TBV.

«*Lehr-und uebungsbuch der Deutschen Grammatik*», Dreyer/Schmitt, Hueber.

«*Kleines Deutschland Lexicon*», C.H. Beck

«*Duden-Deutsches Universalwoerterbuch*», Duden Derlag.

«*Λεξικό Νομικής Ορολογίας*», Καΐσης, Εκδόσεις Σάκκουλας

Εφημερίδες

Athener Zeitung

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Die Welt

Frankfurter Rundschau

Περιοδικά

Der Spiegel

Stern

Focus

Willkommen(Ινστιτούτου Goethe)

Deutschland της Γερμανικής Κυβέρνησης

ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

QUI ITALIA

“*Lingua e grammatica*”, A. MAZZETTI- M. FALCINELLI-B. SERVADIO ed. Le Monnier, Firenze 2002.

“*Quaderno di esercitazioni*”, A. MAZZETTI-M. FALCINELLI-B. SERVADIO ed. Le Monnier. Firenze 2002.

“*Dizionario Economico Commerciale*”, E. MANNO ed. La Certosa.

“*L' italiano per gli affari*”, Nicoletta Cherubini, ed. Bonacci, Roma.

“*Dizionario dei termini economici*”, edizioni BUR Dizionari Rizzoli

Εφημερίδες

Corriere della sera, La stampa, Il giorno, La Repubblica, Il sole 24 ore di economia, Italia oggi, Milano Finanza, Mondo economico Micro-omega.

Περιοδικά

Il panorama, L' espresso, Gente.

Διαδικτυακοί Τόποι

www.poliziadistato.it/pds/informatica

www.racine.ra.it/curba/rivoluzioni/informatica/la_rivoluzione_informatica.htm

www.it.wikipedia.org/wiki/Informatica

www.freeonline.org/dir/c-15/Computer

www.esterni.unibg.it/siti_esterni/corsi/fondinfo98/storia.html

www.newbie.it/glossario/default.asp

www.web.tiscali.it/matteoavella/termini.htm

www.giornali.it

www.confesercenti.fi.it

www.qui.uniud.it

www.subweb.it

www.zuccaweb.it

www.poliziadistato.it

www.racine.ra.it

ww.it.wikipedia.org

www.freeonline.org

www.esterni.unibg.it

www.newbie.it

web.tiscali.it

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

“*Guía hispánica de Internet*”, incluye CD-ROM con enlace directo a Internet, 1999, Ed. Edelsa.

“*Conjugar es fácil en español*”, 1997, Ed. Edelsa.

“*Uso de la gramática española*”, nivel elemental, intermedio, avanzado (3 libros), 2000, Ed. Edelsa.

“*Manual de gramática española*”, Εγχειρίδιο Ισπανικής Γραμματικής, Μορφολογία – Συντακτικό, 2005, Εκδ. Efstathiadis Group S.A.

“*Temas de gramática con ejercicios practicas*”, Nivel Superior, 2001, Ed. SGEL.

“*Manual práctico de puntuación*”, 1992, Ed. Edinumen.

“*Hablar por los codos, frases para un español cotidiano*”, 2005, Ed. Edelsa.

“*Correspondencia comercial en español*”, 1999, Ed. SGEL.

“*El español por profesiones* (Comercio Exterior, Lenguaje Jurídico, Servicios Financieros: bolsa y banca, Servicios de Salud, Servicios Turísticos), Ed. SGEL

“*Practica tu español, el léxico de los negocios*”, 2005, Ed. SGEL.

“*Técnicas de correo comercial*”, nivel Intermedio, Ed. Edelsa.

“*España siglo XXI*”, 2004, Ed. Edelsa.

“*Diccionario español*” – griego/ griego – español, 1994, Εκδ. ΜΕΔΟΥΣΑ.

“*Clave, diccionario de uso del español actual*”, 2003, Ed. SM.

“*Diccionario de uso del español de María Moline*”r, 2 volúmenes, 1998, Ed. Gredos.

“*Diccionario de la Real Academia Española*”, 2 volúmenes, 2001.

“*Oxford Spanish Dictionary*” español – inglés e inglés – español, 2003, Oxford University Press.

“*Gran Diccionario de Uso del español actual*”. Ed. SGEL

Εφημερίδες

El ABC, El Mundo, El País, La Vanguardia.

Διαδικτυακοί τόποι

www.abc.es

www.elmundo.es

www.elpais.es

www.lavanguardia.es

www.rae.es (página de la Real Academia Española)

www.mae.es (página del Ministerio de Asuntos Exteriores de España)

www.map.es (página del Ministerio de Administraciones Públicas de España)

www.mec.es (página del Ministerio de Educación y Ciencia de España)

www.europa.eu.it (portal de la Unión Europea)

Β΄ ΚΥΚΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ & ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ

Η διαδικασία παρουσίασης των εκθέσεων και εργασιών Πρακτικής Εκπαίδευσης αποβλέπει στην παροχή δυνατότητας παρουσίασης και υποστήριξης του έργου και των εμπειριών πρακτικής εκπαίδευση και η αξιολόγηση αυτής. Επιπροσθέτως η παρουσίαση-υποστήριξη αυτής αναλαμβάνει έναν επιπρόσθετο εκπαιδευτικό-μαθησιακό χαρακτήρα για τους συμμετέχοντες σπουδαστές.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ

Οι σπουδαστές καταθέτουν στον προβλεπόμενο από τον Κανονισμό Σπουδών χρόνο την Έκθεση και την εργασία Πρακτικής και την παρουσιάζουν-υποστηρίζουν ενώπιον της διμελούς επιτροπής στην ημερομηνία και ώρα που έχει ορισθεί από τον επιστημονικό υπεύθυνο του Προγράμματος. Κατά την διάρκεια της υποστήριξης της Έκθεσης και Εργασίας Πρακτικής οι σπουδαστές δύνανται και οφείλουν να συμμετέχουν ενεργά.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

Τα Σεμινάρια Εξειδίκευσης της Ειδικής Φάσης Σπουδών πραγματοποιούνται μετά το πέρας της Πρακτικής Εκπαίδευσης των σπουδαστών. Βασικός σκοπός των σεμιναρίων εξειδίκευσης είναι η περαιτέρω εμπάθυνση και εμπλουτισμός γνώσεων σε επιμέρους θεματικά πεδία, αντικείμενα και διστάσεις των δύο βασικών μαθημάτων που προηγήθηκαν στον Α΄ Κύκλο Ειδικής Φάσης μέσα από την ενεργό συμμετοχή των σπουδαστών, η οποία συνίσταται στην εκπόνηση ομαδικών εργασιών, στην παρουσίαση και υποστήριξη αυτών και στη συμμετοχή στην διαδικασία μαθησιακά προσανατολισμένου επιστημονικού διαλόγου που προκύπτει.

Ειδικοί στόχοι:

- Η παροχή δυνατότητας ενισχυτικής διδασκαλίας από τους διδάσκοντες πάνω σε κρίσιμα σημεία του διδακτικού αντικειμένου του μαθήματος
- Η εξοικείωση στην εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων στην εκπόνηση εργασιών και μελετών και στην υποστήριξη αυτών
- Η καλλιέργεια σύγχρονων στάσεων και η ενίσχυση πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των σπουδαστών καθώς επίσης η ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων και μέσα από την «από κοινού» ανάληψη γραπτών εργασιών
- Η εξοικείωση στη χρήση ειδικού λογισμικού και πολυμέσων για την συγγραφή και την παρουσίαση των εργασιών.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

Με το πέρας του Α΄ Κύκλου Ε.Φ. ανατίθεται στους σπουδαστές η εκπόνηση *μικρών εργασιών (μέχρι 5.000 λέξεις)*, τις οποίες υποστηρίζουν κατά τη διάρκεια του Β΄ Κύκλου Ειδικής Φάσης στα Σεμινάρια Εξειδίκευσης. Κάθε σπουδαστής αναλαμβάνει ή συμμετέχει σε μία εργασία στα δύο προεπιλεγμένα Σεμινάρια, που εντάσσονται στο πλαίσιο ευρύτερης μελέτης εφαρμογής ζητημάτων που αποτελούν αντικείμενο πολιτικής στα πεδία εξειδίκευσης του τμήματος.

Τα Σεμινάρια που έχουν προεπιλεγεί και προσδιορισθεί για το παρόν Πρόγραμμα είναι:

«ΚΔΥΥ-ΣΜ1: ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ»

«ΚΔΥΥ-ΣΜ2: ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ MANAGEMENT ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ»

Σημαντικά σημεία αυτής της διαδικασίας αποτελούν:

- Ο προσδιορισμός των ευρύτερων θεμάτων, ως πεδίων εργασιών, καθώς και ο ακριβής τίτλος των εργασιών στην κατεύθυνση μιας ολοκληρωμένης μελέτης ή έρευνας, που αφορά έκαστο Σεμινάριο του προγράμματος σπουδών του τμήματος, θα γίνει από τον/τους διδάσκοντες, σε συνεργασία με τον

Επιστημονικό Υπεύθυνο, όπου θα συνεκτιμηθούν οι επίκαιρες ανάγκες και τα αναδυόμενα από την τρέχουσα εκπαιδευτική διαδικασία σημεία και θέματα, ως επιστημονικά ενδιαφέροντα και πρακτικά χρήσιμα και σημαντικά προς μελέτη και περαιτέρω διερεύνηση.

- Η ανάθεση και η ανακοίνωση αυτών στους Σπουδαστές θα ακολουθήσει δέκα ημέρες πριν τη λήξη του Α΄ Κύκλου Ε.Φ. από τον επιστημονικό υπεύθυνο τμήματος σε συνεργασία με τους διδάσκοντες.
- Η εκπόνηση των μικρών εργασιών και παρακολούθηση της προετοιμασίας των εργασιών από τον/τους διδάσκοντες, στη βάση συγκεκριμένου προγράμματος και χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των εργασιών, όπου οι σπουδαστές πραγματοποιούν δίωρες προπαρασκευαστικές συναντήσεις με τους επιβλέποντες τουλάχιστον μια φορά το μήνα ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε προγράμματος
- Η Παρουσίαση και υποστήριξη των εργασιών κατά τη διάρκεια των σεμιναρίων παρουσία του διδάσκοντος και του συνόλου των σπουδαστών, στη βάση ενός προγράμματος παρουσιάσεων που υποβάλλει ο διδάσκων έγκαιρα στο επιστημονικό υπεύθυνο.
- Επισημαίνεται ότι η παρουσία και η ενεργός συμμετοχή των υπολοίπων σπουδαστών στην διαδικασία του επιστημονικού διαλόγου που ακολουθεί την παρουσίαση-υποστήριξη κάθε εργασίας κρίνεται όχι μόνο ενδεδειγμένη αλλά ως στοιχείο μαθησιακής και αξιολογικής διαδικασίας σχεδόν επιβεβλημένη.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΚΔΥΥ-Ε03: ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ MANAGEMENT ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ – ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ – ΣΤΡΟΓΓΥΛΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ)

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ο σκοπός του εργαστηρίου συνίσταται στο να δοθεί η δυνατότητα πραγματοποίησης διαλέξεων, στρογγυλών τραπέζων με αντικείμενο επίκαιρα και σημαντικά για τον επιστημονικό και δημόσιο διάλογο θέματα. Επιπροσθέτως δύναται η δυνατότητα συνδυασμού αυτών με την πραγματοποίηση ενημερωτικών επισκέψεων σε συναφείς με τα αντικείμενα εκπαίδευσης φορείς και οργανισμούς συνοδεία και συντονισμό του επιστημονικού υπεύθυνου ή/και διδασκόντων του προγράμματος.

ΚΛΥΥ-Ε04: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι σπουδαστές με τις διαδικασίες διαχείρισης συγχρηματοδοτούμενων έργων στο πλαίσιο της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου, ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες σχεδιασμού, αξιολόγησης, ελέγχου, παρακολούθησης που απορρέουν από το κανονιστικό πλαίσιο, κοινοτικό και εθνικό και διέπουν τη λειτουργία του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Σύστημα διοίκησης ΕΣΠΑ

- Εθνική Αρχή Συντονισμού
- Θεσμική Συγκρότηση Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου Προγραμμάτων
  - ΚΥΑ Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης Τομεακών Προγραμμάτων – ΚΥΑ Ενδιάμεσων Διαχειριστικών Αρχών Περιφερειακών Προγραμμάτων – Βασικοί κανόνες διαχείρισης: Υπουργική Απόφαση Συστήματος Διαχείρισης
  - Πιστοποίηση Δαπανών: Αρχή Πληρωμής – Διαδικασίες Πιστοποίησης Δαπανών
  - Έλεγχος: Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ) και πρότυπα ελέγχου
- Παρακολούθηση και Αξιολόγηση
  - Επιτροπές Παρακολούθησης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
  - Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης
  - Αξιολόγηση Ε.Π. σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης»
- Πληροφόρηση και Δημοσιότητα

2. Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου έργων ΕΣΠΑ

- Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων:
  - Διαδικασίες Αξιολόγησης και Έγκρισης Πράξεων: Έλεγχος στοιχείων πληρότητας πρότασης, Αξιολόγηση προτάσεων ανά ομάδα κριτηρίων (πληρότητα και σαφήνεια πρότασης, τήρηση εθνικών και κοινοτικών κανόνων, σκοπιμότητα πράξης, ωριμότητα πράξης), Μεθοδολογία Αξιολόγησης / Βαθμολόγηση (παραδείγματα με δυαδική κλίμακα, με πολλαπλές τιμές), Κριτήρια αποκλεισμού, Φύλλο Αξιολόγησης Πράξης, Καταχώρηση στο ΟΠΣ, Τ.Δ. Εγκεκριμένης Πράξης

- Συμμόρφωση των Πράξεων με Εθνικούς και Κοινοτικούς Κανόνες: στάδια εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων, διαδικασίες δημοπράτησης και κριτήρια επιλογής και κατακύρωσης, παροχή υπηρεσιών με ίδια μέσα και σχέση «οιονεί αυτεπιστασίας», Φάκελοι προέγκρισης, Παρακολούθηση Υλοποίησης, Διοικητικές και Επιτόπιες Επαληθεύσεις /Δειγματοληψία
- Διαδρομή Ελέγχου: απαιτήσεις για επαρκή διαδρομή ελέγχου, Φάκελος Πράξης (παραδείγματα)
- Δημοσιονομικές Διορθώσεις, Παρατυπίες και Ανακτήσεις
- Θέματα Επιλεξιμότητας
- Διαδικασίες και Έντυπα Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων (δεν αφορά Πράξεις Κρατικών Ενισχύσεων)
  - Επιλογή και Έγκριση Πράξεων, Παρακολούθηση της Υλοποίησης, Επαλήθευση των Πράξεων, Χρηματοδότηση των Πράξεων, Πιστοποίηση των Δηλώσεων Δαπανών, Δημοσιονομικές Διορθώσεις, Παρατυπίες και Ανακτήσεις, Διαχείριση Αποφάσεων Εκχώρησης σε ΕΦΔ
  - Έντυπα (πρόσκλησης, προέγκρισης, παρακολούθησης, ανάκλησης, ολοκλήρωσης, επαλήθευσης, δημοσιονομικής διόρθωσης, ανάκτησης) και Λίστες Ελέγχου
- Διαδικασίες και Έντυπα Διαχείρισης και Ελέγχου Πράξεων Κρατικών Ενισχύσεων
  - Επιλογή και Έγκριση Πράξεων, Παρακολούθηση της Υλοποίησης, Επαλήθευση των Πράξεων, Χρηματοδότηση των Πράξεων, Πιστοποίηση των Δηλώσεων Δαπανών, Δημοσιονομικές Διορθώσεις, Παρατυπίες και Ανακτήσεις
  - Έντυπα Διαχείρισης και Ελέγχου Πράξεων Κρατικών Ενισχύσεων (Τεχνικό Δελτίο Πράξης/Ενισχύσεων – Δελτίο Παρακολούθησης Δαπανών και Φυσικού Αντικειμένου Ενίσχυσης)

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Οδηγός Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης
2. Εγχειρίδιο Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης
3. Εγχειρίδιο Διαχείρισης και Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ MANAGEMENT ΥΓΕΙΑΣ

ΚΔΥΥ-Ε05: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ MANAGEMENT ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ – ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Βασική επιδίωξη και σκοπός του εργαστηρίου είναι η εφαρμογή των γνώσεων, των καινοτόμων τεχνικών και μεθοδολογιών καθώς και των σύγχρονων εργαλείων που έχουν αναλυθεί και έχουν αποκτηθεί στο συναφές μάθημα «Δημόσιο Μάνατζμεντ και Πολιτική Υγείας». Επιπροσθέτως επιδιώκεται μέσω της δοκιμασίας στην εφαρμογή ανάπτυξης στρατηγικής ενός επιλεγμένου οργανισμού ή υπηρεσίας υγείας, Ω μελέτη περίπτωσης, να οδηγήσει η εργαστηριακή μορφή μαθησιακής διαδικασίας τόσο στην εμπέδωση όσο και στον εμπλουτισμό γνώσεων και τεχνικών καθώς και στην σταθεροποίηση αλλά και στην περαιτέρω ανάπτυξη νέων διοικητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

Επίσης σκοπός του εργαστηρίου είναι να εξοικειώσει τους σπουδαστές με την καθημερινή πρακτική στο πεδίο της λειτουργίας και διαχείρισης των βασικών θεσμών και δομών του συστήματος υγείας, αξιοποιώντας περαιτέρω τις ήδη αποκτηθείσες εμπειρίες των Σπουδαστών στο πλαίσιο της τετράμηνης Πρακτικής Άσκησης.

Ειδικοί στόχοι:

Οι ειδικοί στόχοι του εργαστηρίου συναρτώνται άμεσα με την εξοικείωση και την δοκιμασία εφαρμογής τεχνικών, μεθοδολογιών, όσο και με την ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων εργαλείων κατά την διάρκεια της ροής των επιμέρους φάσεων του εργαστηρίου. Από την αναλυτική παρουσίαση του αντικείμενου του εργαστηρίου είναι πρόδηλο πλέον, και αναμένεται από τους Σπουδαστές, ότι θα επιδείξουν μία αυξημένη δημιουργικότητα και ενεργό συμμετοχή κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου εργαστηρίου. Εκτός του ότι θα πρέπει να αναζητούν, να συλλέγουν, να επεξεργάζονται, να ταξινομούν τα αναγκαία στοιχεία, θα τους δοθεί η δυνατότητα να τα παρουσιάζουν και να αναπτύσσουν τις προτάσεις και τις ιδέες τους επί συγκεκριμένων βημάτων του γνωστικού πεδίου, ενίοτε αναλαμβάνοντας ρόλους και διαπραγματευόμενοι, και γενικά να εφαρμόσουν τεχνικές και μεθόδους ανάλυσης του Στρατηγικού Μάνατζμεντ στις Υπηρεσίες Υγείας.

Προσδοκάται, εύλογα λοιπόν, με την εφαρμογή και εξάσκηση αυτών, να οδηγήσουν στην απόκτηση όλων εκείνων των δεξιοτήτων και ικανοτήτων επεξεργασίας και επίλυσης πολύπλοκων προβλημάτων ώστε να συμβάλλουν με τη σειρά τους στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας πολιτικής στο πεδίο-τομέα υγείας και στη βελτίωση της λειτουργικής-διοικητικής ικανότητας (management capacity) των υπηρεσιών και οργανισμών υγείας.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

- Σύντομη ανασκόπηση των σημαντικών στοιχείων στρατηγικού μάνατζμεντ και της μεθοδολογίας του Balanced Scorecard
- Παρουσίαση της δομής, της ροής και του τρόπου λειτουργίας του εργαστηρίου
- Εφαρμογή μεθοδολογιών ανάπτυξης-διερεύνησης στρατηγικών στόχων (SWOT- Ανάλυση, Τεχνικές Brainstorming, ..)
- Διαμόρφωση και διατύπωση οράματος
- Επιλογή διαστάσεων ή προοπτικών προσέγγισης και ισορροπημένη διατύπωση στρατηγικών στόχων
- Διαμόρφωση στρατηγικού χάρτη
- Μετασχηματισμός στρατηγικών στόχων σε μετρήσιμα μεγέθη
- Ανάπτυξη συστήματος αριθμοδεικτών
- Καθορισμός μέσων και μέτρων υλοποίησης των μετρήσιμων στόχων
- Καθορισμός Υπευθυνοτήτων έργου
- Επικοινωνιακή πολιτική και τακτική κοινοποίησης και αποδοχής στρατηγικής
- Παρουσίαση και κριτική αποτίμηση εργαστηριακού έργου ομάδων ανά μελέτη περίπτωσης

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βασική βιβλιογραφία για την επιστημονική τεκμηρίωση και θεμελίωση του Εργαστηρίου αναφέρεται στο προηγηθέν μάθημα του Α΄ Κύκλου «Δημόσιο Μάνατζμεντ και Πολιτική Υγείας».

Επιπροσθέτως για τις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας αυτού του Εργαστηρίου θα καταρτισθεί από τον διδάσκοντα ειδικός φάκελος με το κατάλληλο διδακτικό υλικό (εγχειρίδια, πίνακες, τυποποιημένα έντυπα, ..), το οποίο θεωρείται απαραίτητο για την διευκόλυνση, την υποστήριξη και γενικά τη διασφάλιση της εύρυθμης ροής της μεθοδολογικά δομημένης εκπαιδευτικής διαδικασίας και κατά συνέπεια για την επίτευξη του μέγιστου δυνατού εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Το υλικό αυτό πρέπει να παραδοθεί στον Επιστημονικό Υπεύθυνο του Τμήματος έγκαιρα πριν την έναρξη του εργαστηρίου και διανέμεται, από τον διδάσκοντα, διαδοχικά ανάλογα με τις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας στους Σπουδαστές.

ΚΔΥΥ-Ε06: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ & ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σκοπός του εργαστηρίου είναι να βελτιώσει τις διαπραγματευτικές ικανότητες των σπουδαστών, οι οποίοι θα έχουν τη δυνατότητα να:

- προβληματιστούν για την έννοια και τη σημασία της διαπραγμάτευσης
- να αναγνωρίσουν διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης της διαπραγμάτευσης και να συζητήσουν κριτήρια επιλογής μεταξύ τους
- να αναλύσουν σημαντικές τεχνικές πτυχές της διαπραγμάτευσης
- να εξασκηθούν στην πρακτική εφαρμογή των συμπερασμάτων του εργαστηρίου

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

- **Εισαγωγική Άσκηση:** Άσκηση διαπραγμάτευσης σε μικρές ομάδες
- **Θεωρητικό πλαίσιο – Τρόποι Προσέγγισης:** Τρόποι προσέγγισης της διαπραγμάτευσης
- **Τέχνη της διαπραγμάτευσης**
- **Εξάσκηση:** Εξάσκηση στη διαπραγμάτευση - προετοιμασία και διεξαγωγή διαπραγμάτευσης

ΚΔΥΥ-Θ04: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΚΔΥΥ-Ε07: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σκοπός του εργαστηρίου είναι η μεθοδολογική προσέγγιση και παρουσίαση των δυνατοτήτων όσο και των συγκεκριμένων εφαρμογών της πληροφορικής στον πολύπλοκο τομέα υγείας.

Ειδικοί στόχοι:

Ειδικοί στόχοι του μαθήματος αποτελούν η ευαισθητοποίηση και η κατανόηση του σημαντικού ρόλου της πληροφορικής υγείας στην διοίκηση υπηρεσιών υγείας καθώς και η εξοικείωση με τις εφαρμογές της Πληροφορικής στις Υπηρεσίες Υγείας καθώς η ανάπτυξη δεξιοτήτων στην εισαγωγή και διαχείριση στην διοίκηση πληροφοριακών υποδομών στις Μονάδες Υγείας.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- Η Μονάδα Υγείας στη Κοινωνία της Πληροφορίας.
- Ηλεκτρονική Διοίκηση και επικοινωνία στις Μονάδες Υγείας.

2. Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα Νοσοκομείων -ΟΠΣΝ

- Υποσυστήματα, Εφαρμογές, Λειτουργίες σε ένα ΠΣΝ,
- Αρχιτεκτονικές ΟΠΣΝ, Λειτουργικές και τεχνολογικές απαιτήσεις,
- Μεθοδολογία προσδιορισμού δικαιωμάτων πρόσβασης σε ένα ΟΠΣΝ,
- ΟΠΣΝ στην ελληνική αγορά,
- Θέματα παρακολούθησης της λειτουργίας ενός ΟΠΣΝ.

3. Κωδικοποιήσεις και Ιατρικά Πληροφοριακά Συστήματα.

- Το Ζήτημα της Διασυνδεσιμότητας στις Πληροφοριακές Υποδομές των Μονάδων Υγείας.
- Ιατρικός Φάκελος / Επίπεδα αυτοματοποίησης.
- Συστήματα Εμπειρογνώμονες και Συστήματα Λήψης Απόφασης για διάγνωση, θεραπεία και νοσηλευτική πρακτική.

4. Ιατρικές εικόνες και Βιοϊατρική τεχνολογία.

- Τύποι Ιατρικών εικόνων, Χαρακτηριστικά Ιατρικών εικόνων,
- Επεξεργασία βιοσημάτων και βιολογικών εικόνων,
- Συστήματα Ψηφιακής Αρχαιοθήκης και Διαχείρισης Ιατρικών Εικόνων,
- Βιοϊατρική Τεχνολογία και Πληροφοριακά Συστήματα.

5. Υπηρεσίες Τηλεματικής στις Μονάδες Υγείας.

- Τηλεκπαίδευση,
- Βασικές Εφαρμογές της Τηλεϊατρικής (Τηλεδιάγνωση, Τηλεσυμβουλευτική, Τηλεχειρουργική),
- Εφαρμογές Τηλεϊατρικής υποστήριξης στην Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας.

6. Ηλεκτρονική Υγείας (e-Health)

- Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Υγείας.
- Κρίσιμα θέματα στην πορεία προς την Ηλεκτρονική Υγεία.

7. Θέματα Ασφάλειας Π.Σ και δεδομένων

- Ασφάλεια Πληροφοριακών συστημάτων υγείας και ασφάλεια προσωπικών δεδομένων από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

I. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ, *Πληροφοριακά Συστήματα Υγείας*, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2002

I. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ, Α. ΚΑΣΤΑΝΙΑ, Χ. ΠΙΕΡΡΑΚΟΥ *Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων στην Υγεία*, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2003

E. J. GOMEZ- FRANCISCO DEL POZO - J.J. VAQUERO - *M Telemedicine & Hospital Information Systems*. Teresa Arredondo, University of Athens, 1996

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΤΑΣ, *Πληροφορική Υγείας*, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, 1989

TEMPLETON A., *Digital image management networks: Current Status*, Radiology, 169, 193-201, 1988

STEAD W. - HAMMOND W., *Computer - based medical records: The center-piece of TMR*, M.D. Computing, 5(5), 48-59, 1988

R. H. SPRAGUE, JR. - B. C. MCNURLIN, *Information Systems Management in Practice*, Prentice Hall International, 1993

R.A. FROST, *Introduction to Knowledge Base Systems*, Collins Books, 1986

D. SOTIRIOU, *The Greek Telemedicine Programme*, First International Conference on Medical Aspects of Telemedicine, Tromso, 1993

M. H. WILLIAMS ET AL., *Evaluating Greek Telemedicine Services*, MIE' 94 Conference, Lisbon, 1994

COIERA E., *Guide to Medical Informatics*, 1999

RUSS J. C., *The Image Processing Handbook*, CRC PRESS, 1994

Handbook of Medical Informatics, VAN BEMMEL, J.H. AND MUSEN M.A., BOHN STAFLEU Van Loghum, 1997

ΚΔΥΥ-Ε08: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΟΥ & ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ Ms PROJECT

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σκοπός του εργαστηρίου είναι η απόκτηση δομημένης γνώσης σχετικά με τη διαχείριση έργων. Σήμερα, παρατηρείται μια διαρκής τάση για αναδιοργάνωση, ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα και των υπηρεσιών που παρέχει. Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου αναλύονται όλες οι φάσεις ενός έργου, επιμέρους μέθοδοι προγραμματισμού, το κόστος και οι πόροι που είναι αναγκαίοι αλλά και οι τρόποι διενέργειας των απαιτούμενων ελέγχων.

Στόχος του εργαστηρίου είναι κατανόηση των μεθοδολογιών και τεχνικών διοίκησης έργου και η εξοικείωση των σπουδαστών με το σχεδιασμό, τον έλεγχο και την παρακολούθηση έργου μέσω του εργαλείου MS- Project.

Ειδικοί στόχοι:

Οι σπουδαστές μετά το τέλος των μαθημάτων θα πρέπει :

- να γνωρίζουν τις βασικές αρχές της Διοίκησης Έργου,
- να μπορούν να σχεδιάζουν και να προγραμματίζουν τις επιμέρους δραστηριότητες,
- να επιμερίζουν, να αναθέτουν και να ορίζουν χρονικά τα επιμέρους τμήματα ενός έργου
- να παρακολουθούν, να ελέγχουν και να διορθώνουν την πορεία υλοποίησης
- να εκπονούν αναφορές σχετικά με την εξέλιξη του έργου
- να γνωρίζουν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς και να χειρίζονται επαρκώς το ανάλογο εργαλείο Microsoft Project.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Εισαγωγή στη Διαχείριση Έργου

- Σχετικοί ορισμοί και έννοιες, χαρακτηριστικά έργου, κατηγορίες αποφάσεων που αφορούν τη διαχείριση έργων
- Στόχοι και κανόνες διαχείρισης έργων
- Έναρξη, επιλογή και προσδιορισμός στοιχείων έργου
- Στάδια του κύκλου ζωής ενός έργου
- Οργάνωση και ανάπτυξη έργου
- Παραδείγματα διαχείρισης έργων στην ελληνική δημόσια διοίκηση

2. Προγραμματισμός (με χρήση του MS- PROJECT)

- Στόχοι και περιορισμοί για την ανάπτυξη ενός έργου
- Διαχείριση γνώσης στον τομέα της διοίκησης έργου

- Προσδιορισμός δραστηριοτήτων
- Εκτίμηση διάρκειας και απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του έργου
- Δημόσιος τομέας και προγραμματισμός έργων

3. Μέθοδοι χρονικού προγραμματισμού έργων (με χρήση του MS- PROJECT)

- Ανάπτυξη δικτύου έργου
- Μέθοδος Κρίσιμου Δρόμου (Critical Path Method – CPM)
- Μέθοδος PERT (Project Evaluation Review Technique)
- Διάγραμμα GHANNT
- Μέθοδοι προγραμματισμού έργων που αφορούν τη συγκεκριμένη εξειδίκευση των σπουδαστών

4. Κόστος και χρήση Πόρων έργου (με χρήση του MS- PROJECT)

- Άμεσο, έμμεσο και συνολικό κόστος έργου
- Χρονική κατανομή κόστους έργου
- Συμπίεση χρονικής διάρκειας δραστηριοτήτων
- Σχέση κόστους-χρονικής διάρκειας έργου
- Εξομάλυνση κατανομής πόρων
- Διαχείριση πολλαπλών έργων

5. Επιλογή και αξιολόγηση έργου

- Ανάλυση κόστους-οφέλους,
- Ανάλυση κόστους-αποτελεσματικότητας
- Πολυκριτηριακή αξιολόγηση

6. Έλεγχος Έργου

- Διοίκηση ολικής ποιότητας στη διαχείριση έργου
- Μέθοδοι αξιολόγησης έργων

7. Μελέτη περίπτωσης

III. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

RORY BURKE (Πρόλογος Σέργιος Λαμπρόπουλος), *Διαχείριση Έργου (Project Management – Τεχνικές Σχεδιασμού και Ελέγχου*, Εκδ. ΚΡΙΤΙΚΗ, 1η έκδοση, 2002

DAVIS TONY, *The relationship manager: the next generation of project management*, Burlington: Gower Publishing Company, 2003

Heerkens Gary R., *Project management*, New York: McGraw-Hill, 2002

LEVINE HARVEY A., *Practical project management: tips, tactics, and tools*, New York: John Wiley & Sons Inc., 2002

LEWIS JAMES P., *Project planning, scheduling and control: a hands-on guide to bringing projects in on time on budget*, 3rd ed. Toronto: McGraw-Hill, 2001

Α ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, *Διοίκηση-Διαχείριση Έργων*, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, 1999
Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling,
Harold Kerzner Publisher: Wiley John & Sons, 1999

Μ. ΠΙΕΚΑΑΡ, *Evaluation of the application of the TNO method in service companies*, TNO publication, 1990

Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling,
Harold Kerzner Publisher: Wiley John & Sons, 1999

ΤΡΥΠΙΑ Μ., *Προγραμματισμός Έργων*, Εκδόσεις Παπαζήση, 1977

Microsoft Project, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, 1998

ΚΛΥΥ-005: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ & ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος στον β' κύκλο της Ειδικής Φάσης Σπουδών είναι η πρακτική πλέον επαφή των σπουδαστών με τη γλώσσα και η ολοκλήρωση της κάλυψης ειδικών γλωσσικών δεξιοτήτων επαγγελματικού τύπου σε θέματα που άπτονται των γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας. Η μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στη σημασιολογική και διερευνητική διάσταση της γλώσσας μέσω μικρών εργασιών και πρακτικής εξάσκησης.

II. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η επαφή με την ξένη γλώσσα γίνεται με:

- στρατηγικές ανάπτυξης των γλωσσικών δεξιοτήτων μέσω του προγραμματισμού δραστηριοτήτων, της κατανόησης λήψης αποφάσεων και της επεξεργασίας ιδεών.
- περαιτέρω ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων προφορικής και γραπτής επικοινωνίας επαγγελματικού τύπου (παρουσίαση θέματος, αίτηση, ανακοίνωση, περίληψη, αναφορά, νόμοι, πρακτικά, ενημερωτικά δελτία, διαμεσολάβηση).
- εμπάθυνση και ανάλυση θεματικών αντικειμένων του β' κύκλου της Ειδικής Φάσης Σπουδών και εκπόνηση εργασιών των σπουδαστών/τριών.
- τεχνικές και παρουσίαση ομιλίας.
- τήρηση αρχείων και πρωτοκόλλου και διεκπεραίωση αλληλογραφίας.
- θέματα και παράγοντες οι οποίοι αφορούν την Υγεία και την Κοινωνική Πρόνοια στη χώρα.

III. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το πρόγραμμα είναι εναρμονισμένο με τις λοιπές θεματικές ενότητες μελέτης του τμήματος, καθώς και με τη νέα αρχιτεκτονική και δομή της δημόσιας διοίκησης. Αξιοποιείται η ξενόγλωσση βιβλιογραφία που χρησιμοποιείται για το σύνολο των μαθημάτων του Τμήματος. Η βασική ορολογία για κάθε θεματικό πεδίο αποδελτιώνεται από τον Τύπο και τους Επίσημες Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Εκδόσεις και χρησιμοποιείται ως αυθεντικό υλικό τους επεξεργασία. Ταυτόχρονα, χρησιμοποιούνται τα ηλεκτρονικά αρχεία Υπουργείων τα οποία έχουν άμεση σχέση με τα τους μελέτη θέματα καθώς και οι αντίστοιχοι ευρωπαϊκοί και διεθνείς διαδικτυακοί τόποι.

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (ΕΣΔΔ)
Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος
τηλ: 210. 34 96 225-6, fax: 210. 34 28 042,
www.ekdd.gr